
KEHITYSPOLITIIKAN JA KEHITYSYHTEISTYÖN ROOLI VALTIONHALLINNOSSA

**Kehityspoliittisen toimikunnan vuoden
2019 arviointiraporttia varten tehdyn
taustaselvityksen tulokset**

10.1.2019

**Jaana Vormisto ja Elina Tran-Nguyen
FIANT Consulting Oy**

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön rooli valtionhallinnossa

Kehityspoliittisen toimikunnan vuoden 2019 arviointiraporttia varten tehdyn taustaselvityksen tulokset

Sisällys

1 JOHDANTO	2
2 SELVITYKSEN METODOLOGIA	2
2.1 Haastattelut	2
2.2 Nettipohjainen kysely	3
3 TULOKSET	4
3.1 Kyselyn vastaajien määrä ja taustat	4
3.2 Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön suhde	5
3.2.1 Kehityspolitiikka käsitteenä	5
3.2.2 Kehitysyhteistyö käsitteenä	6
3.2.3 Kehitysrahoitus kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä määrittävänä tekijänä.....	6
3.2.4 Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde	7
3.2.5 Kehityspolitiikan tavoitteet ja kehitysyhteistyö	9
3.2.6 Keskeiset toimijat kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä	10
3.3 Kehityspolitiikan rooli ja aseman valtionhallinnossa	11
3.3.1 Kehityspolitiikan suhde ulkopolitiikan muihin osa-alueisiin	11
3.3.2 Kehityspolitiikan suhde valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin	14
3.3.3 Kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut	19
3.4 Muutostarpeet	24
3.4.1 Agenda 2030 tuomat muutostarpeet kehityspolitiikan rooliin ja asemaan	24
3.4.2 Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet UM:n sisäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön	26
3.4.3 Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet ministeriöiden keskinäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön	26
4 MUUTAMIA HUOMIOITA TULOKSISTA	28
5 LIITTEET	30

1 JOHDANTO

Kehityspoliittisen toimikunnan (KPT) vuoden 2019 Suomen kehityspolitiikan tilaa arvioivan raportin aiheena on Suomen kehityspolitiikan ja –kehitysyhteistyön hallituskaudet ylittävä perusta. Tämän marraskuun 2018 – tammikuu 2019 välisenä aikana tehdyn selvityksen tarkoituksena on ollut tuottaa taustatietoa KPT:n arviointiraporttia varten.

Taustaselvityksen tavoitteena on ollut selvittää kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön roolia valtionhallinnossa osana kestäväen kehityksen toimeenpanoa. Haastatteluiden sekä nettipohjaisten kyselyiden avulla selvitettiin valtionhallinnon eri toimijoiden näkemyksiä 1) kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välisestä suhteesta; 2) kehityspolitiikan roolista ja asemasta valtionhallinnossa sekä 3) Agenda 2030:n mahdollisesti tuomista muutostarpeista kehityspolitiikan rooliin ja asemaan, ja niiden näkymisestä ulkoministeriön sisäisessä sekä ministeriöiden keskinäisessä työnjaossa ja yhteistyössä. KPT:n tarjouspyyntö taustaselvityksen toteuttamisesta on liitteessä 1. Yhteistyössä KPT:n arviotyöryhmän kanssa tehdyt tarkemmat selvityksen pääkysymykset ovat liitteessä 2.

2 SELVITYKSEN METODOLOGIA

2.1 Haastattelut

Selvityksessä haastateltiin 17 henkilöä: kahdeksan ulkoministeriöstä (UM) ja yhdeksän muista ministeriöistä (maa- ja metsätalousministeriö (MMM), opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM), puolustusministeriö (PLM), sisäministeriö (SM), sosiaali- ja terveysministeriö (STM), talous- ja elinkeinoministeriö (TEM), ympäristöministeriö (YM), valtiovarainministeriö (VM)) sekä valtioneuvoston kansliasta (VNK).

Toimeksiannon sekä KPT:n arvioryhmän kanssa käytyjen keskustelujen perusteella haastattelut päätettiin kohdistaa erityisesti johtoasemissa oleviin henkilöihin eli ulkoministeriössä alivaltiosihteereihin ja osastopäälliköihin, muissa ministeriöissä osasto- ja yksikönpäälliköihin sekä valtioneuvoston kanslian valtiosihteeriin. Kaikilta osin tämä suunnitelma ei toteutunut, koska osa haastateltaviksi suunnitelluista olivat liian kiireisiä. Tällöin haastateltiin heidän ehdotuksestaan muuta päällikötason henkilöä.

Haastattelukysymykset liittyivät selvityksen kolmeen pääaiheeseen eli kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön väliseen suhteeseen, kehityspolitiikan rooliin ja asemaan valtionhallinnossa sekä Agenda 2030:n mahdollisesti tuomiin muutostarpeisiin kehityspolitiikan roolissa ja asemassa sekä siitä johtuviin muutostarpeisiin ulkoministeriön sisäisessä sekä ministeriöiden keskinäisessä työnjaossa ja yhteistyössä. Haastattelukysymykset olivat pääosin samat sekä ulkoministeriön että muiden ministeriöiden edustajille; ulkoministeriön edustajilta kysyttiin hieman enemmän kehityspolitiikan roolista ja asemasta sekä muutostarpeisiin liittyvästä UM:n sisäisestä työnjaosta. Haastattelukysymykset hyväksyttiin KPT:n arviotyöryhmän kokouksessa 8.11.2018 ja ne löytyvät liitteestä 2.

Haastateltaviksi valikoidut henkilöt saivat ennen haastatteluajankohtien sopimista ennakkotiedon haastattelusta KPT:n puheenjohtajistolta. Haastattelut tehtiin 15.11. – 13.12.2018 välisenä aikana. Haastatteluissa käytettiin puolistrukturoitua avainhenkilöiden

haastattelumetodia, jossa käsiteltävät asiat ja niihin liittyvät pääkysymykset on määritelty etukäteen. Etukäteen laadittavat pääkysymykset ovat avoimia (ei vastausvaihtoehtoja sisältäviä) sekä neutraaleja (ei johdattelevia). Ne mahdollistavat tarkentavat jatkokysymykset haastateltavan vastauksista riippuen.

Haastatteluvastauksia ei nauhoitettu, vaan haastattelijat kirjoittivat niistä haastattelun aikana muistiinpanot. Haastatteluiden aluksi haastateltaville kerrottiin haastattelujen luottamuksellisuudesta.

2.2 Nettipohjainen kysely

Kysely lähetettiin ulkoministeriössä kehityspoliittisen osaston, alueosastojen, poliittisen osaston sekä taloudelliset ulkosuhteet osaston osasto-, apulaisosasto- ja yksikönpäälliköille (paitsi heille, jotka haastateltiin), kehityspoliittisen osaston johtaville asiantuntijoille, kehityspoliittisen osaston sekä alueosastojen neuvonantajille, kiertäville suurlähettiläille, kauppapolitiikan yksikön asiantuntijoille sekä edustuston päälliköille ja heidän nimetyille sijaisilleen (Afganistan, Etiopia, Kenia, Mosambik, Myanmar, Nepal, Palestiinalaisalue, Sambia, Tansania, Vietnam). Ulkoministeriössä kyselyn vastaanottajia oli yhteensä 77.

Muissa ministeriöissä kyselyn vastaanottajia olivat KPT:n asiantuntijajäsenet ja varajäsenet sekä muut KPT:n arvioryhmässä ja haastatteluiden yhteydessä esille tulleet asiantuntijat. Kyselyn vastaanottajia oli yhteensä 26 eri ministeriöstä (MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, YM, VM) sekä VNK:sta.

Samoin kuin haastatteluiden kysymykset, kyselyn kysymykset keskittyivät kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön väliseen suhteeseen, kehityspolitiikan rooliin ja asemaan valtionhallinnossa sekä Agenda 2030:n mahdollisesti tuomiin muutostarpeisiin kehityspolitiikan roolissa ja asemassa sekä siitä johtuviin muutostarpeisiin ministeriöiden keskinäisessä työnjaossa ja yhteistyössä. Kyselylomakkeet olivat hieman erilaiset UM:n ja muiden ministeriöiden välillä; UM:n edustajilta kysyttiin hieman enemmän kehityspolitiikan tavoitteista ja niiden ohjausvaikutuksesta kehitysyhteistyöhön sekä kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvistä työnjaoista. KPT:n sihteeristö sekä arvioryhmä kommentoivat ja hyväksyivät kysymyslomakkeet 29.11.2018. UM:n edustajille suunnattu kyselylomake löytyy liitteestä 3 ja muiden ministeriöiden sekä VNK:n edustajille suunnattu kyselylomake liitteestä 4.

Kysely tehtiin nettipohjaisen Survey Monkey-ohjelman avulla. Ohjelma tarjoaa kysymysten esittämiseen erilaisia vaihtoehtoja ja myös erilaisia mahdollisuuksia vastausten keräämiseen, joista tässä hyödynnettiin ns. sähköpostivastaustenkerääjää. Ohjelman avulla voi lähettää vastaanottajien sähköpostiosoitteisiin kyselyä varten laaditun viestin ja osana viestiä on ohjelman automaattisesti luoma linkki kyselyyn. Tämän lisäksi ohjelma luo automaattisesti viestin loppuun mahdollisuuden poistua listalta.

Myös kyselyyn vastaajiksi valikoituneet henkilöt saivat ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä ennakkotiedon kyselystä KPT:n puheenjohtajistolta. Kyselyyn saattoi vastata 3.12. – 17.12.2018 välisenä aikana.

3 TULOKSET

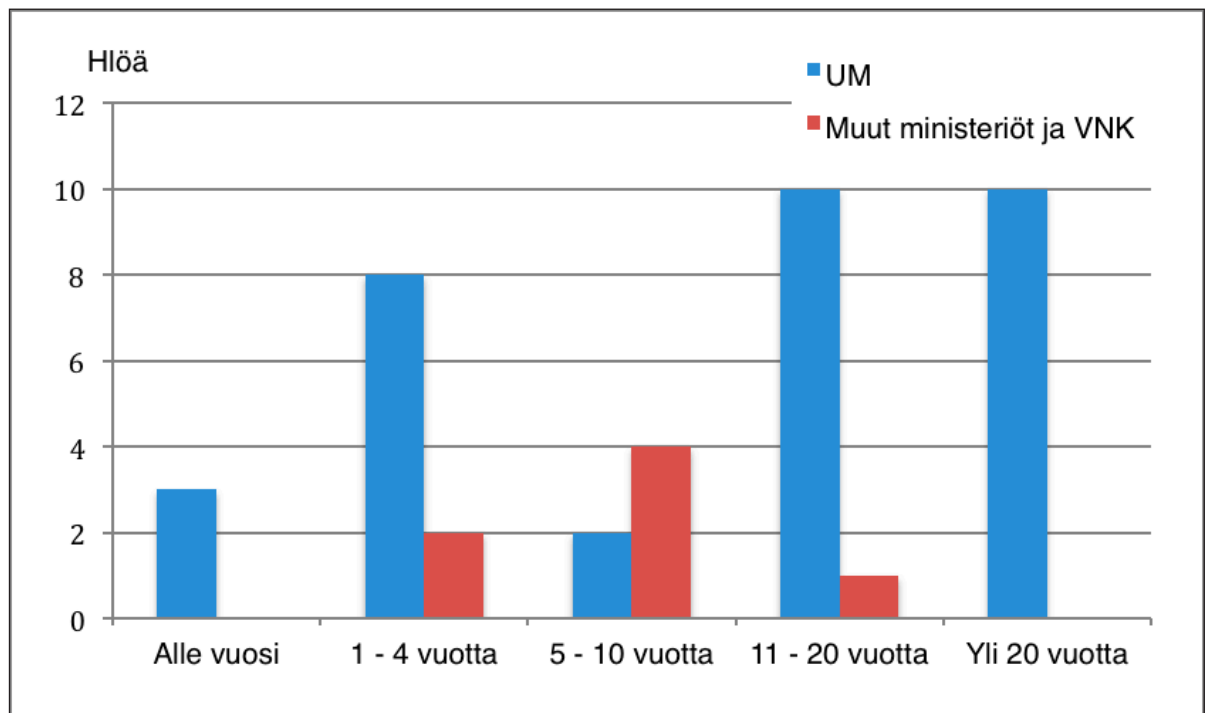
3.1 Kyselyn vastaajien määrä ja taustat

Kyselyyn vastasi 33 ulkoministeriössä työskentelevää henkilöä 77:stä eli vastausprosentti oli 42,9. Muiden ministeriöiden (ml. VNK) vastausprosentti oli 26,9; vastaajia oli seitsemän 26:sta.

Kyselyn vastaanottajista yksi valitsi ”poistu tältä listalta” –vaihtoehdon heti kyselyn saatuaan. Yhden henkilön kohdalla tietokoneongelmat estivät kyselyyn vastaamisen. Lisäksi neljän henkilön kohdalla kutsu kyselyyn palautui, vaikka sähköpostiosoitteessa ei ollut virhettä ja kyseinen henkilö työskenteli edelleen UM:ssä. Yhden henkilön kohdalla ongelma saatiin korjattua, ja kolmelle muulle, jotka eivät kyselyä saaneet Survey Monkey –työkalun kautta, kyselylomake lähetettiin sähköpostilla word-tiedostona.

Kyselyn vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä UM:n edustajien kohdalla. Muiden ministeriöiden osalta vastausprosentti on heikohko.

Moni vastaajista, varsinkin ulkoministeriön edustajista, edusti pitkäaikaista kokemusta ministeriössä työskentelystä (kuva 1). Tämä selittynee osaltaan sillä, että iso osa kyselyn saaneista henkilöistä UM:ssä oli johtaja- tai päällikköasemassa.

Kuva 1. Vastaajien työvuodet ministeriöiden palveluksessa

Taulukoissa 1 ja 2 tarkastellaan tarkemmin kyselyn saajia ja siihen vastanneita ulkoministeriössä työskenteleviä tehtäväluokituksen sekä toimipaikkojen perusteella. Vastaavaa vertailua ei tehty muiden ministeriöiden vastaajista vastaajien määrän ollessa tähän liian pieni.

Johtotehtävissä olevien vastausaktiivisuus oli alhaisempi verrattuna neuvonantajiin ja asiantuntija/virkamies -tehtävissä toimiviin.

Taulukko 1. Kyselyn saajat ja siihen vastanneet UM:ssä eri tehtäväkategorian mukaan. Johtajakategoriaan kuuluivat suurlähettiläät, johtavat asiantuntijat, osasto- sekä yksikönpäälliköt.

Tehtävä Ulkoministeriössä	Kyselyn saaneiden määrä	Kyselyyn vastanneiden määrä	Vastausprosentti
Johtaja	44	15	34,1%
Neuvonantaja	22	12	54,5%
Asiantuntija / Virkamies	11	6	54,5%

Kehityspoliittisella osastolla sekä edustustoissa työskentelevät olivat aktiivisempia vastaamaan kyselyyn kuin muilla ulkoministeriön osastoilla työskentelevät.

Taulukko 2. Kyselyn saajat ja siihen vastanneet ulkoministeriössä toimipaikan mukaan.

Toimipaikka	Kyselyn saaneiden määrä	Kyselyyn vastanneiden määrä	Vastaus- prosentti
Kehityspoliittinen osasto	31	15	48,4%
Muu kuin kehityspoliittinen osasto UM:ssä	29	10	34,5%
Edustusto	17	8	47,1%

Kun huomioidaan kaikkien ministeriöiden kyselyyn vastaajat, naisten ja miesten vastausaktiivisuudessa ei juurikaan ollut eroa.

3.2 Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön suhde

Sekä kyselyn että haastatteluiden ensimmäinen osa keskittyi kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön määritelmiin sekä niiden välisiin suhteisiin.

3.2.1. Kehityspolitiikka käsitteenä

Haastatelussa kysyttiin, *miten vastaaja määritteli kehityspolitiikan käsitteen*. Valtaosa (6) haastatelluista UM:n edustajista toi esille vastauksissaan, että **kehityspolitiikka sisältää linjaukset ja tavoitteet**; mitä halutaan muuttaa ja miten. Jotkut haastatelluista nostivat tässä yhteydessä esille myös näiden tavoitteiden sisältöä, kuten kestävä kehityksen tavoitteet, köyhyyden vähentämisen, ihmisten paremmat mahdollisuudet toteuttaa oikeuksiaan ja naisten oikeudet. Vaikuttamistyö nousi tärkeäksi ja olennaiseksi osaksi kehityspolitiikkaa neljän haastatellun vastauksissa.

Kehityspolitiikkaa määritellessään useampi (5) haastatelluista toi esille **politiikkakoherenssin** eli että kehitystavoitteita toteutetaan tai tulisi toteuttaa muillakin politiikka-aloilla. Pari henkilöä totesi, että kehityspolitiikka on muiden politiikkojen ohella osa ulkosuhteita esim.

EU- tai maatasolla. Poliittikajohdonmukaisuudesta puhuessaan jotkut haastatelluista totesivat, että sitä on ollut hankala toteuttaa. Kaupan ja yksityisen sektorin roolin nousu kehityspolitiikan keskusteluihin viime vuosina tuotiin esiin parissa haastattelussa. Vaikka kauppapolitiikka ja kehityspolitiikka sinänsä nähtiin erillisinä, niiden välisiä linkityksiä pohdittiin toteamalla, että esim. kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen tarvitaan myös yksityistä rahoitusta.

Samoin kuin UM:n edustajien haastatteluissa, myös muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien haastatteluissa tuotiin esiin **linjaukset ja tavoitteet**; viisi vastaajista määritteli kehityspolitiikan käsittelevän kehityskysymyksiä laajasti, sisältävän strategisia linjauksia ja tavoitteita kuten kestävä kehityksen tavoitteet, tai yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen parantamiseen liittyvät tavoitteet. Kehityspolitiikan avulla Suomen todettiin asemoivan itsensä suhteessa kehittyviin maihin sekä kansainvälisiin foorumeihin, jossa kehityskysymyksiä käsitellään. Kehityspolitiikan mainittiin myös olevan politiikkaa, jonka avulla Suomi suuntaan kehitysyhteistyötään, millä keinoilla sitä tehdään ja missä maissa. Muutama haastatelluista (3) määritteli kehityspolitiikan toiminnaksi tai toimenpiteiksi, joilla autetaan tai vaikutetaan siihen, että kehittyvissä maissa toimintaedellytykset ja ihmisten elämä paranee. Yksi haastateltavista totesi myös, että kehityspolitiikka keskittyy kehitysyhteistyötä enemmän rakenteellisiin muutoksiin ja valtasuhdekysymyksiin.

3.2.2. Kehitysyhteistyö käsitteenä

Haastatteluissa kysyttiin, miten vastaaja määritteli kehitysyhteistyön käsitteen. Useimmat (5) UM:n haastatelluista edustajista totesivat, että **kehitysyhteistyö on osa kehityspolitiikkaa**, tai on yksi sen välineistä, tai että kehitysyhteistyö on alisteista kehityspolitiikalle. Useampi haastatelluista totesi myös, että kehitysyhteistyö on ODA-rahoituksella tehtävää **konkreettista toimintaa**. Kehitysyhteistyön käsitettä pohtiessaan muutama (3) haastatelluista mainitsi eri instrumentteja kuten kahdenvälisen ja monenkeskisen kehitysyhteistyön, sektorituen, budjettituen ja PIFin. Muutama myös mainitsi konkreettiset ohjelmat ja hankkeet kehitysyhteistyöhön liittyvänä. Yksi haastatelluista kommentoi, että kehityspolitiikkaa ei saa nähdä pelkästään kehitysyhteistyönä, silloin se on liian kapeaa, ja toinen puolestaan totesi, että näitä kahta käsitettä ei tulisi pitää liian erillään, koska silloin ei nähdä kokonaisuuksia. Esiin tuli myös, että aina ei ole helppoa tai tarvettakaan pitää näitä käsitteitä erillään, esim. kehitysyhteistyövarjoilla rahoitetaan sellaista, joka voidaan helpommin nähdä kehityspolitiikaksi (esim. laajat dialogihankkeet Syyriassa, ihmisoikeusvaltuutetun toimisto).

Myös muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien haastatteluvastauksissa kehitysyhteistyön konkreettisuus korostui; valtaosa (7) haastatelluista määritteli **kehitysyhteistyön käytännön työksi**, jota tehdään kehityspolitiikassa annettujen linjausten puitteissa. Yksi haastateltavista totesi kehitysyhteistyön muuttuneen vuosien varrella; yksisuuntaisen avun sijaan nyt tehdään enemmän yhteistyötä. Lisäksi toimijoina on muitakin kuin valtiolliset toimijat, nyt mukana myös liiketoimintaintressejä. Pari haastateltavaa totesi, että kehitysyhteistyöhön liittyy se, miten ja minne rahaa kanavoidaan. Yksi vastaajista määritteli kehitysyhteistyön eri toimijoiden tekeminä hankkeina. Toinen vastaaja määritteli kehitysyhteistyön tekemiseksi, ”jossa eri toimijat voivat tuottaa lisäarvoa sellaiselle taholle, jonka pitäisi päästä eteenpäin.”

3.2.3. Kehitysrahoitus kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä määrittävänä tekijänä

Haastatteluissa kysyttiin, *missä määrin ODAksi laskettava kehitysrahoitus rajaa sitä, mitä kehityspolitiikalla ja kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan*. UM:n haastateltavista viisi nosti rahoituksen esiin määrittellessään kehitysyhteistyötä. Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajista kolme totesi ODA-rahoituksen rajaavan tai ohjaavan kehitysyhteistyötä, ja pari haasta-

teltua muisteli rajanvetotapauksia, joissa oltiin käyty keskustelua siitä, voidaanko tietyt tehdyt toiminnot laskea mukaan ODA-kelpoiseen kehitysyhteistyöhön. Pari henkilöä myös totesi, että ODA-rahoitus ei ole käsitteenä kovin tuttu tai että eivät tunne siihen liittyviä kriteereitä, jolloin on vaikea ottaa kantaa sen määrittävyyteen.

Kehitysrahoitus nousi esiin myös kyselyssä, kun kysyttiin *miten kehityspolitiikka eroaa kehitysyhteistyöstä*. UM:ssä työskentelevistä seitsemän (32:sta kysymykseen vastanneesta) mainitsi kehitysrahoituksen, ja useimmassa vastauksessa se liitettiin kehitysyhteistyöhön, kun taas kehityspolitiikka nähtiin ”pelkkää rahoitusta laajempänä” tai ”rahoituksesta päättävänä kokonaisuutena”. Kolmessa muiden ministeriöiden ja VNK:n vastauksissa kehitysrahoitus liitettiin nimenomaan kehitysyhteistyöhön; ”kehitysyhteistyössä on kyse lahjumuotoisesta avusta...”, ”kehitysyhteistyötä tehdään pääsääntöisesti kahdenvälisesti Suomen ODA-rahoituksella...”, ”kehitysyhteistyöhön liittyy läheisesti rahoitus”.

3.2.4. Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde

Kyselyssä vastaajille esitettiin *kehityspolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön liittyviä väitteitä, ja kysyttiin, ovatko vastaajat niiden kanssa samaa vai eri mieltä*. Tulokset on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. UM:ssä työskentelevien vastaajien (n=33) arviot väittämistä, jotka liittyivät kehityspolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön.

Väittämä	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1. Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.	3,03 %	6,06 %	3,03 %	12,12 %	75,76 %
2. Kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	3,03 %	6,06 %	6,06 %	51,52 %	33,33 %
3. Suomen kehityspolitiikka perustuu hyvin vahvasti YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaan, Agenda 2030:een.	0 %	0 %	9,09 %	39,39 %	51,52 %
4. Suomen vaikuttamistyö kansainvälisissä järjestöissä on keskeinen keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	0 %	3,03 %	3,03 %	36,36 %	57,58 %
5. Johdonmukaisuuden turvaaminen eri politiikka-alojen kesken on oleellinen osa kehityspolitiikan toteutusta.	3,03 %	0 %	6,06 %	33,33 %	57,58 %

Valtaosa vastaajista oli väitteiden kanssa joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Erityisen vahvasti oltiin täysin samaa mieltä siitä, että **kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa**. Tarkentavissa huomioissa (kaikkiaan 13 kpl, viisi tähän väitteeseen liittyvää) todettiin, että se ei välttämättä toteudu kovin vahvasti tai se on enemmän retoriikkaa, ja viitattiin johdonmukaisuuden puuttumiseen eri politiikka-alojen kanssa (kuten kauppapolitiikan kanssa). Hyvänä asiana yksi vastaajista totesi sen, että kehityspolitiikka ja sen toteutus ovat yhdessä ministeriöissä eikä esim. erillisessä kehitysorganisaatiossa.

Kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa –väite sai vähiten täysin samaa mieltä valintoja muihin väitteisiin verraten, tosin hieman yli puolet oli toki väitteen kanssa jokseenkin samaa mieltä. Vähiten täysin samaa mieltä –vaihtoehtoa tämän väitteen kohdalla valitsivat kehityspoliittisella osastolla työskentelevät, erityisesti neuvonantajat.

Kun vastaajien työtehtävät otettiin huomioon, havaittiin, että neuvonantajat ylipäättään valitsivat vähemmän täysin samaa mieltä –vaihtoehtoa kaikkien väitteiden kohdalla. Esimerkiksi yllä mainitun väitteen kaksi kanssa täysin samaa mieltä oli 16,7% ja väitteen kolme kanssa 25%. Johtotehtävissä työskentelevät sen sijaan valitsivat eniten täysin samaa mieltä –vaihtoehtoa kaikkien väittämien kohdalla. Esimerkiksi täysin samaa mieltä väittämän yksi kanssa oli johtajista 86,7%, vaikuttamistyöhön liittyvän väitteen neljä kanssa 80,0%, ja johdonmukaisuutta koskevan väitteen viisi kanssa 73,3%.

Naisten ja miesten välillä eroa oli johdonmukaisuutta koskevan väitteen kohdalla (väite 5); naisista 75% oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, kun miehistä vastaava osuus oli 33,3%.

Viimeinen johdonmukaisuutta käsittelevä väite kirvoitti myös tarkentavia huomioita (5 kpl). Huomioissa todettiin, että johdonmukaisuus eri politiikka-alojen välillä ei aina toteudu, koska työskennellään siiloissa, joiden ulkopuolelle ei ole aikaa katsella. Toisaalta johdonmukaisuuden systemaattisen edistämisen nähtiin riippuvan paljon politiikka-alasta. Kommenteissa tuotiin myös esille, että johdonmukaisuus on tavoite, mutta joskus muuttuneisiin tilanteisiin pitää pystyä reagoimaan johdonmukaisuuden kustannuksella, tai että myös kehityspolitiikan pitäisi olla johdonmukaista muiden politiikka-alojen kanssa, koska se ei ole hierarkiassa ylempänä kuin muut käytännön politiikkatyössä. Yksi vastaajista totesi myös, että jotkut kehitysyhteistyön hankkeet tai ohjelmat eivät ole linjassa muun kehityspolitiikan kanssa.

Väitteisiin liittyvissä tarkentavissa huomioissa yksi vastaajista muistutti, että humanitaarinen apu ja sen rahoitus ovat keskeinen keino toteuttaa kehityspolitiikkaa vaikuttamistyön ohessa. Toisessa kommentissa nostettiin esille, että kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa, mutta sen lisäksi tarvitaan myös muita keinoja, etenkin poliittista tukea tavoitteiden toteuttamiseen.

Muita ministeriöitä ja VNK:ta edustaneet kyselyyn vastaajat olivat samoilla linjoilla UM:ssä työskentelevien kanssa; valtaosa oli väitteiden kanssa täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Seitsemästä vastaajasta kuusi oli täysin samaa mieltä siitä, että kehityspolitiikka on osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja samoin kuusi vastaajaa oli täysin samaa mieltä johdonmukaisuutta koskevan väitteen kanssa. Myös vaikuttamistyö nähtiin keskeisenä keinona toteuttaa kehityspolitiikkaa (5 täysin samaa mieltä). Kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa –väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli kaksi vastaajaa (3 jokseenkin samaa mieltä, 2 ei eri eikä samaa mieltä), samoin kaksi vastaajaa oli täysin samaa mieltä siitä, että kehityspolitiikka perustuu hyvin vahvasti Agenda 2030:een (5 jokseenkin samaa mieltä).

Kyselyssä esitettiin myös avoin kysymys, *miten kehityspolitiikka eroaa kehitysyhteistyöstä*. UM:n 32:sta vastaajasta iso osa (22) totesi, että **kehityspolitiikka on laajempi tai strategisempi käsite, kokonaisuus tai lähestymistapa**, tai että se sisältää laajemman keinovalikoiman tai useampia politiikkalohkoja (kuten esim. kauppapolitiikka) kehitysyhteistyöhön verrattuna. Osana kehityspolitiikan laajempaa käsitettä tai kokonaisuutta tuotiin esiin erityisesti **vaikuttamistyö tai poliittinen dialogi eri tasoilla** (16 mainintaa). 13 vastaajaa toi esiin **linjaukset ja tavoitteet** eli että kehityspolitiikka antaa linjaukset tai asettaa tavoitteet, ja ke-

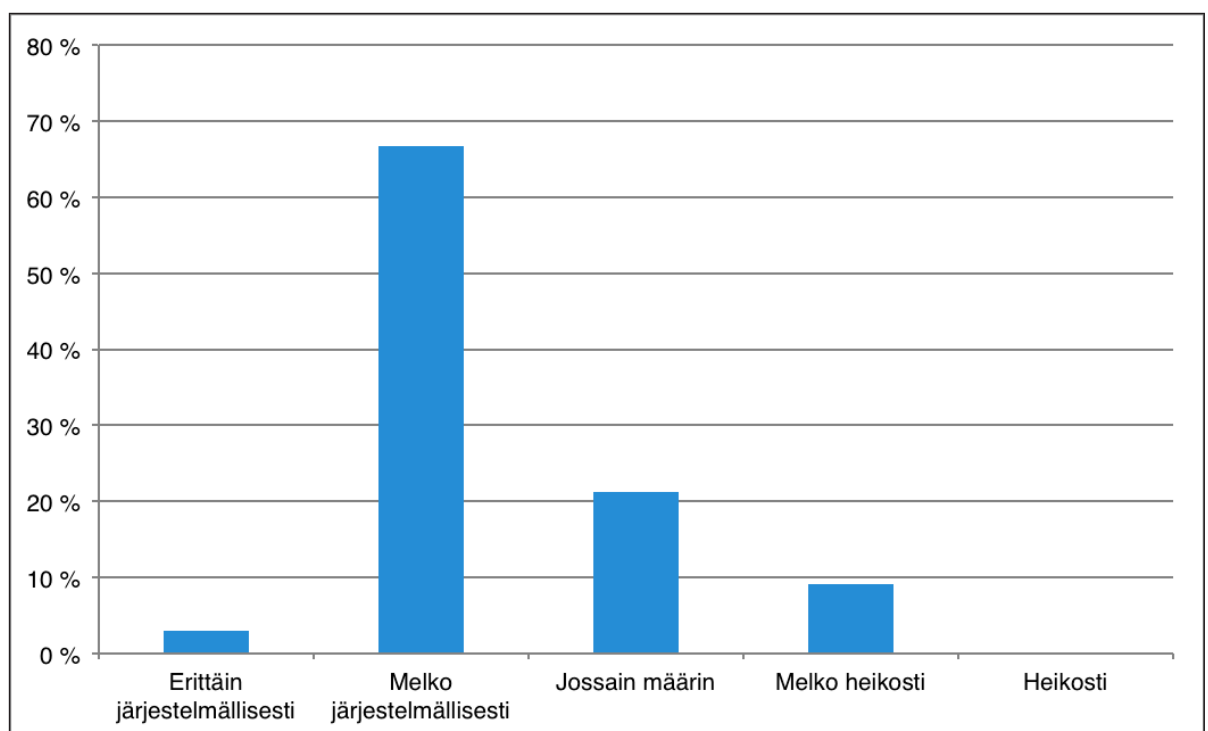
kehitysyhteistyö sitten toimeenpanee näitä linjauksia tai asetettuja tavoitteita. Kahdessa vastauksessa kehityspolitiikan tavoitteiden todettiin perustuvan Aganda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Osa (8) vastaajista määritteli eron hyvin lyhyesti ja yleisesti todeten sen olevan siinä, että kehityspolitiikka ohjaa tai määrittää kehitysyhteistyötä tai että kehitysyhteistyöllä toteutetaan kehityspolitiikkaa.

Kehitysyhteistyötä luonnehdittiin operatiiviseksi yhteistyöksi, käytännön toiminnaksi, konkreettiseksi toimeenpanoksi, tai konkreettiseksi, hankkeisiin perustuvaksi kaikkiaan kymmenessä vastauksessa.

Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajat olivat melko pitkälle vastauksissaan samoilla linjoilla UM:n vastaajien kanssa. Kaikkien seitsemän vastaajan ydinviesti oli, että **kehityspolitiikka on laajempi tai ns. ohjaava käsite, ja kehitysyhteistyö on osa kehityspolitiikkaa tai yksi tapa toteuttaa sitä.** Poliittinen vaikuttamistyö mainittiin kahdessa vastauksessa osana kehityspolitiikkaa. Vain yhdessä vastauksessa mainittiin kehityspolitiikan määrittämät tavoitteet, joita kehitysyhteistyössä käytännössä toteutetaan.

3.2.5. Kehityspolitiikan tavoitteet ja kehitysyhteistyö

UM:n edustajille esitettiin kyselyssä kysymys siitä, *miten järjestelmällisesti Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ohjaavat kehitysyhteistyön suunnittelua ja toteutusta.* Iso osa vastaajista näki näiden tavoitteiden ohjaavan kehitysyhteistyötä melko hyvin, kuten kuvasta 2 voi todeta.

Kuva 2. Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arvio, miten järjestelmällisesti kehityspolitiikan tavoitteet ohjaavat kehitysyhteistyön suunnittelua ja toteutusta.

Jatkokysymyksessä kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan mahdollisista *keskeisistä haasteista (maksimissaan kolme) kehityspolitiikan tavoitteiden järjestelmällisessä huomioimisessa kehitysyhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa*. Haasteita nimesi 32 vastaajaa. Eniten mainintoja sai **resurssien riittämättömyys** (15). Osassa vastauksista riittämättömiksi koettiin sekä henkilö- että raharesurssit, osassa mainittiin vain joko rahoitus tai henkilöresurssit.

Kehityspolitiikan tavoitteisiin liittyvät haasteet nosti esiin 11 vastaajaa; tavoitteita nähtiin olevan liikaa tai niitä ei oltu priorisoitu tai ne olivat liian laajoja tai ympäröityjä, eivätkä ne kytkeydy konkreettisiin keinoihin ja resursseihin. Lisäksi todettiin, että tavoitteita ei ole riittävällä tavalla jalkautettu UM:n organisaation eri tasoille mitattaviksi ja seurattaviksi, tai että tavoitetasot puuttuvat läpileikkaaville tavoitteille sekä ihmisoikeusperustaisuudelle. Yksi vastaajista totesi myös, että Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteita ei ole käytännössä konkretisoitu ja mietitty tulosten mittaamista.

Muutokset kehityspolitiikassa hallituskausittain (tai jopa kesken hallituskauden ministerin vaihtumisen vuoksi) tuotiin esiin 10 vastauksessa, ja osa vastaajista kytki nämä muutokset myös rahoituksessa tapahtuviin muutoksiin. Myös politiikkajohdonmukaisuuden jääminen taka-alalle mainittiin, ja esimerkkinä tuotiin esiin, että kehitysyhteistyöllä saatuja tuloksia voidaan rapauttaa tekemällä vastakkaisia päätöksiä esim. kauppapolitiikan tai EU-politiikan saralla.

UM:n organisatorinen rakenne mainittiin haasteena kahdessa vastauksessa (teemoja ei johdeta ja toiminnallistaminen siiloutuu; ohjaus ja toimeenpano eivät ole saman osaston/ohjauksen alla). UM:n heikko osaaminen kehityspolitiikassa tai kehitysyhteistyössä tuotiin myös esiin parissa vastauksessa. Lisäksi toimintatapojen muuttaminen tai niiden moninaisuus mainittiin kahdessa vastauksessa.

Kehittymätön tulosohjausjärjestelmä tuotiin myös esiin kahdessa vastauksessa, vaikka siinä todettiin otetun suuria edistysaskelia. Tulosohjaukseen voidaan nähdä liittyvän myös yhden vastaajan kommentin, jossa haasteena nähtiin ”olemassa olevan hankeportfolion, raportointitiedoista saatavan arvion toteutuksesta sekä tavoitetasojen systemaattinen huomiointi rahoituksen suuntaamisesta päätettäessä”.

3.2.6. Keskeiset toimijat kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä

Osana haastattelukysymyksiä *tiedusteltiin Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön keskeisiä toimijoita*. Haastateltavat eivät aina välttämättä tehneet eroa toimijoille kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä.

Melkein kaikki (7) haastatelluista UM:n edustajista näkivät **UM:n keskeisenä toimijana** niin politiikan kuin kehitysyhteistyön puolella. Kehityspoliittisen osaston todettiin vastaavan linjauksista, ja myös niiden toteutuksesta, ja toteuttajina tuotiin esiin myös UM:n muut osastot kuten esimerkiksi alueosastot. Myös Suomen edustustot tuotiin toimijoina esiin. Melkein kaikki haastateltavat mainitsivat myös **kansalaisyhteiskunnan ja siihen kuuluvat järjestöt** tärkeinä toimijoina.

Muutama (3) haastateltavista mainitsi **Kehityspoliittisen toimikunnan** (KPT) yhtenä toimijana. KPT:n roolia eri sidosryhmien yhteentuojana ja keskustelun virittäjänä sekä ylläpitäjänä arvostettiin. Muutama haastateltavista mainitsi myös **muut ministeriöt** (kuten YM, STM,

OKM, MMM, PM, VM), joiden kanssa tehtävä yhteistyö vaihtelee ministeriöittäin. Kehityspoliittinen yhteistyö monien sektoriministeriöiden kanssa mainittiin liittyvän erityisesti YK-järjestöihin (esim. STM ja WHO), toisaalta myös muuhun kuten ilmastopoliittikkaan YM:n kanssa. Jotkut haastateltavista toivat myös yksityissektorin kauppa ja kehitys- sektorin toimijana esiin, mutta myös jossain määrin (uutena) kehityspoliittikan toimijana. Pari haastateltua mainitsi myös Finnfundin yhtenä toimijana, ja pari mainintaa saivat myös hallitus ja eduskunta. Yksittäisiä mainintoja saivat oppilaitokset (kuten ammattikorkeakoulut, ammattikoulut, yliopistot), kunnat, valtionlaitokset (GTK, SYKE, LUKE), Tekes, ja Sitra.

Melkein kaikki (8) muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajista mainitsivat keskeisinä toimijana **UM:n** ("driver", "UM-vetoista", "UM koordinoi"). Samoin melkein kaikki haastateltavat mainitsivat **kansalaisyhteiskunnan ja sen järjestötoimijat. Muut ministeriöt ja/tai valtion viranomaistahot** tuotiin myös useasti esiin. Kaksi haastateltavaa nosti esiin **KPT:n** toimijana, ja yksittäisiä mainintoja saivat valtioneuvosto, rahoituslaitokset, kehityspankit, Finnfund, Finnvera, ja yritykset.

3.3 Kehityspoliittikan rooli ja aseman valtionhallinnossa

Tässä osiossa käsitellään selvityksen kohderyhmien näkemyksiä kehityspoliittikan suhteesta ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin sekä valtionhallinnon muihin politiikkalohkoihin. Lisäksi tarkastellaan heidän näkemyksiään kehityspoliittikan toimeenpanoon liittyvistä toimivalloista ja vastuista UM:n sisällä sekä eri ministeriöiden välillä.

3.3.1 Kehityspoliittikan suhde ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin

Kehityspoliittikan suhdetta ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin käsiteltiin UM:n edustajien haastatteluissa ja UM:n työntekijöille suunnatussa verkkopohjaisessa kyselyssä.

a) Kehityspoliittikan vaikutus ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin

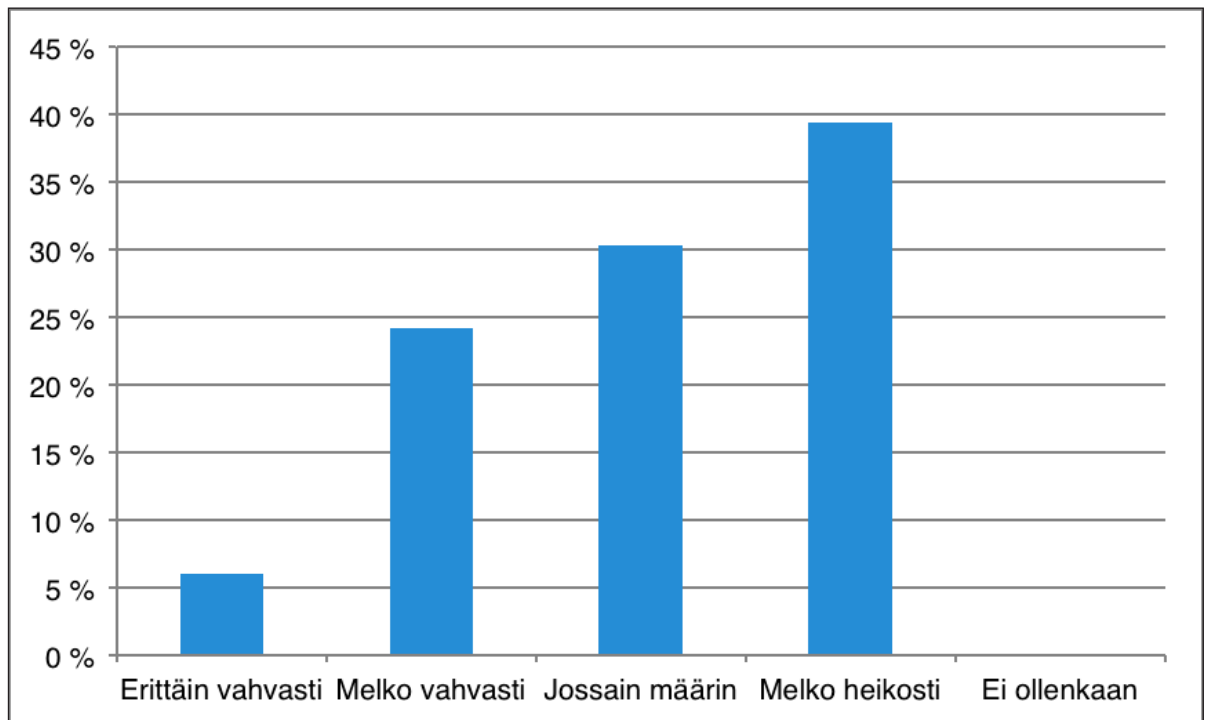
UM:n työntekijöiltä kysyttiin nettipohjaisessa kyselyssä, *missä määrin he näkevät Suomen kehityspoliittikan vaikuttavan ulkopoliittikan muiden osa-alueiden (ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja taloudelliset ulkosuhteet) sisältöihin ja toimeenpanoon*. Eniten vastauksia 33 vastaajan keskuudessa keräsivät vaihtoehdot melko heikosti (39 %, 13 vastaajaa) ja jossain määrin (30 %, 10 vastaajaa), kun taas 24 % (8) vastaajista näki vaikutussuhteen melko vahvaksi (kuva 3).

Kyselyyn vastanneista johtajista 53 % (8) oli sitä mieltä, että kehityspoliittikka vaikuttaa ulkopoliittikan muiden osa-alueiden sisältöihin ja toimeenpanoon melko tai erittäin vahvasti. Neuvonantajista puolestaan 58 % (7) näki kehityspoliittikan vaikuttavan ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin melko heikosti ja 33 % (4) jossain määrin, ja asiantuntijoista/virkamiehistä puolet (3) näki näin tapahtuvan jossain määrin ja kolmannes (2) melko heikosti.

UM:n kehityspoliittisen osastolla (KEO) työskentelevistä vastaajista 53 % (8) kehityspoliittikan vaikuttavan ulkopoliittikan muihin osa-alueisiin melko heikosti, kun taas muiden UM:n osastojen vastaajista vain viidennes (2) vastasi näin.

Kyselyn tarkentavissa huomioissa näkemyksiä kehityspoliittikan heikommasta huomioimisesta perusteltiin mm. sillä, että:

- käytännön tasolla kehityspoliittikka painottuu kehitysyhteistyöhön.
- koordinaatio on periaatteessa tärkeä asia, mutta käytännössä haasteellista.
- kullakin politiikkaosastolla on omat prioriteettinsa, joista pidetään kiinni.
- kehityspoliittikan ei tulisikaan olla muiden yläpuolella.

Kuva 3: Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arvio, missä määrin Suomen kehityspolitiikka vaikuttaa ulkopolitiikan muiden osa-alueiden (ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja taloudelliset ulkosuhteet) sisältöihin ja toimeenpanoon.

Myös UM:n edustajien haastatteluissa tarkasteltiin kehityspolitiikan ja ulkopolitiikan muiden osa-alueiden välistä vuorovaikutussuhdetta. Yli puolet haastateltavista korosti vuorovaikutussuhteen vahvuutta kehityspolitiikan ollessa osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Useat kokivat eri politiikka-alojen, kuten kehityspolitiikan, ihmisoikeuspolitiikan, tasa-arvopolitiikan ja rauhan edistämisen välisten rajojen määrittämisen vaikeaksi, eikä tälle koettu kaikilta osin olevan edes tarvetta. Yhdessä haastattelussa todettiin kehitysyhteistyövarojen antavan kehityspolitiikalle painoarvoa suhteessa ulkopolitiikan muihin osa-alueisiin.

Kehityspolitiikan vaikutuksista ulkopolitiikan muihin osa-alueisiin nousi haastatteluissa esille monenlaisia asioita, joista osa näkyi myös kyselyvastaajien tekemissä tarkentavissa huomioissa:

Kauppapolitiikka: Kolmessa haastattelussa nousi esille kehityspolitiikan vaikutus kauppapolitiikkaan. Mm. ministerin kaksoisroolin nähtiin edistävän kehityspolitiikan ja kauppapolitiikan keskinäistä vuorovaikutusta kumpaankin suuntaan. Esille nousi myös näkemys siitä, että kehitysyhteistyöllä on esim. Vietnamin luotu pohjaa kaupalliselle yhteistyölle. Myös mahdollisuudet vahvistaa kehityspoliittisten näkökulmien edistämistä esim. WTO:ssa ja siihen liittyvässä vuoropuhelussa kehittyvien maiden kanssa nousivat esille. Nettipohjaisen kyselyn tarkentavissa huomioissa kaksi vastaajaa nostivat myös esille kauppapolitiikan kuitenkin todeten kehitys- ja kauppapolitiikan viime aikoina enemmän etäännyneen toisistaan.

Tasa-arvokysymykset ja ilmastonmuutoksen torjunta: Kahdessa haastattelussa todettiin kehityspolitiikan vaikuttaneen muihin ulko- ja turvallisuuspolitiikan osa-alueisiin erityisesti tasa-arvoon ja naisten asemaan liittyvissä kysymyksissä. Myös ilmastonmuutoksen torjunnan nähtiin lähentävän kehityspolitiikkaa ulkopolitiikan muihin osa-alueisiin. Nämä näkökulmat nousivat esille myös kahdessa kyselyvastauksiin tehdyssä tarkentavassa huomiossa.

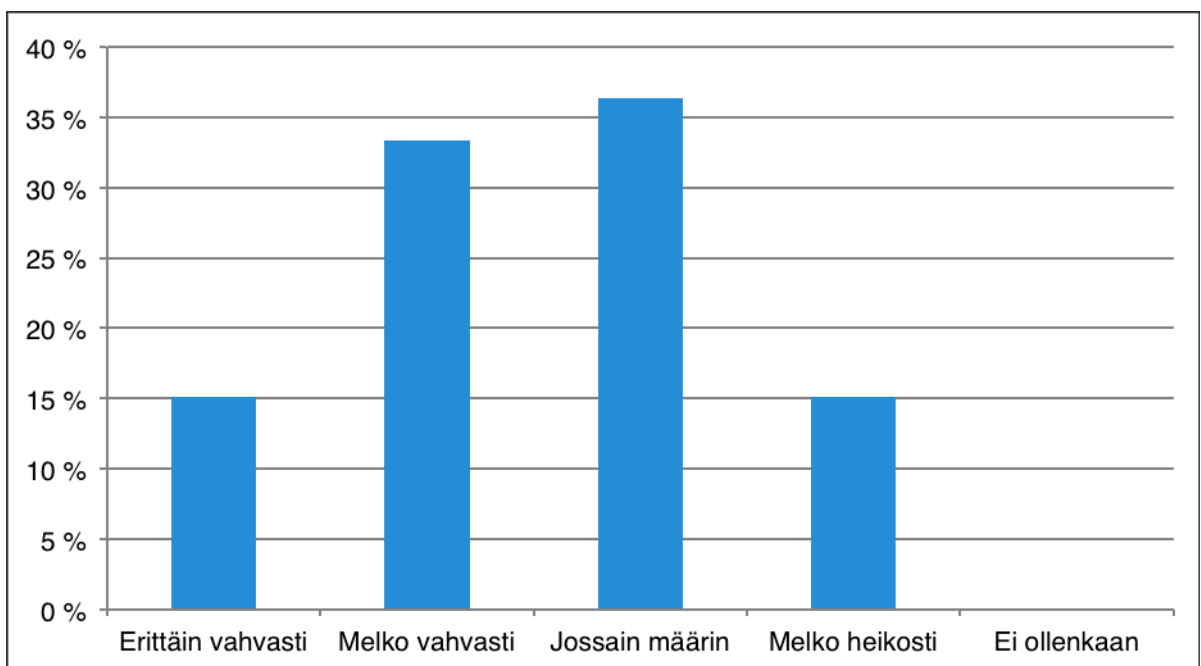
Ihmisoikeusperustaisuus: Kaksi haastateltavaa toi esille kehityspolitiikan ihmisoikeusperustaisuuden antaman lisäarvon ulkopolitiikan muilla osa-alueilla. Ihmisoikeusperustaisuuden nähtiin antavan tärkeitä argumentteja päätöksentekoon.

Yhdessä haastattelussa sekä yhdessä kyselyvastauksen tarkentavassa huomiossa nostettiin esille kehityspolitiikan vaikutus Suomen ulkopolitiikan **Afriikka-painotuksessa**. Vahvistuneen ymmärryksen Afrikan tilanteen suorista vaikutuksista Euroopassa ja Suomessa nähtiin tuovan vahvempaa näkyvyyttä kehityspolitiikalle.

Yksi haastateltava nosti esille kehityspolitiikan tuoneen **turvallisuuspolitiikkaan** tärkeitä näkökulmia ja keinoja esim. konfliktien ennaltaehkäisyyn. Samanaikaisesti yhdessä kyselyvastauksessa todettiin turvallisuuspoliittisen tilanteen muutosten pienentäneen kehityspolitiikan painoarvoa.

b) Ulkopolitiikan muiden osa-alueiden vaikutukset kehityspolitiikkaan

UM:n edustajille suunnatussa nettipohjaisessa kyselyssä kysyttiin myös, *missä määrin ulkopolitiikan muiden osa-alueiden nähdään vaikuttavan kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon*. Vastaajat näkivät vaikutussuhteen olevan tähän suuntaan hieman vahvemman. Lähes puolet vastaajista näki muiden ulkopolitiikan osa-alueiden vaikuttavan kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon erittäin tai melko paljon (kuva 4). Eniten vastauksia keräsivät vaihtoehdot jossain määrin (36 % eli 12 vastaajaa) sekä melko vahvasti (33 % eli 11 vastaajaa).

Kuva 4: Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arvio ulkopolitiikan muiden osa-alueiden vaikutuksesta kehityspolitiikan sisältöihin ja toimeenpanoon.

Kun UM:n edustajien haastatteluissa kysyttiin ulkopolitiikan muihin osa-alueiden vaikutuksista kehityspolitiikkaan, nousi esille erityisesti seuraavia asioita:

Kauppapolitiikka: Viisi haastateltavaa totesi kauppapolitiikan vaikuttaneen kehityspolitiikkaan. Toisaalta painotettiin suomalaisyritysten roolin painotusta kehitysyhteistyön toteutuksessa yksityissektorille suunnattujen rahoitusinstrumenttien (mm. Finnfund, Finnpartnership,

BEAM) avulla. Kehityspolitiikan sisältöteemoihin esim. metsä-, vesi- ja opetussektorilla nähtiin sisältyvän kaupallisia intressejä suomalaisten yritysten omatessa kehitysmaille hyödyllistä osaamista. Toisaalta investointien ja kaupan lisäämisen todettiin olevan myös kehitysmaiden prioriteetti. Myös muutamassa kyselyvastauksessa nousi esille kauppapolitiikan ja viennin edistämisen vaikutukset kehityspolitiikkaan.

Ihmisoikeudet ja tasa-arvo: Neljässä haastattelussa nostettiin esille ihmisoikeuksien ja tasa-arvon painottuneen jo pitkään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, mikä on vaikuttanut myös kehityspolitiikan painotuksiin. Samanaikaisesti haastatteluissa painotettiin vuorovaikutussuhteen molemminpuolisuutta kehityspolitiikan tuodessa näiden kysymysten käsittelyyn syvyyttä ja konkretiaa.

Turvallisuuspolitiikka: Neljä haastateltavaa nosti esille turvallisuuspolitiikan vaikutukset kehityspolitiikkaan erityisesti rauhan edistämisen näkökulmasta. Kehitysyhteistyön merkitystä konfliktien ennaltaehkäisyssä painotettiin. Lisäksi yksi haastateltava nosti esille kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön merkityksen mm. ilmastonmuutokseen linkittyvän muuttoliikkeen juurisyiden ratkaisemisessa riittävien elinolojen turvaamiseksi ihmisille heidän kotimaassaan. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikutukset kehityspolitiikkaan nostettiin esille myös kahdessa ja muuttoliikkeen vaikutukset kahdessa kyselyvastauksessa.

Maantieteelliset painotukset: Kolmessa haastattelussa nousi esille muiden ulkopolitiikan osa-alueiden vaikutukset kehitysyhteistyön maantieteelliseen fokukseen. Kehitysyhteistyön kohdemaissa on maita, joiden valinta on perusteltavissa kehityspoliittisesta näkökulmasta, mutta joiden valintaan ovat vaikuttaneet myös laajemmat ulkopoliittiset prioriteetit liittyen erityisesti hauraiden valtioiden tukemiseen (mm. Afganistan, Myanmar, Somalia, Lähi-Itä). Laajemmat ulkopoliittiset prioriteetit näkyvät myös yleisemmin Afrikka-painotuksessa. Yksikään haastateltava ei nähnyt kauppapolitiikan varsinaisesti ohjaavan kehitysyhteistyön maantieteellistä fokusta.

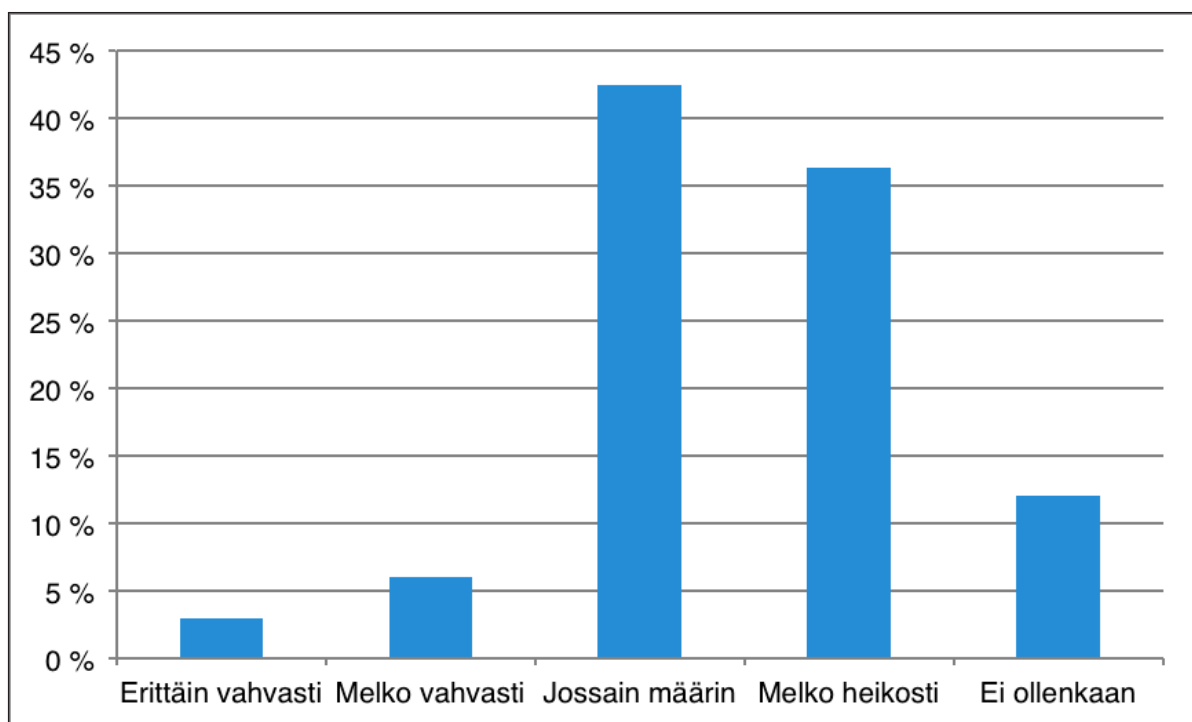
3.3.2 Kehityspolitiikan suhde valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin

a) Näkemykset ulkoministeriössä kehityspolitiikan suhteesta valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin

UM:n työntekijöille suunnattuun kyselyyn vastanneista 42 % katsoi, että Suomen kehityspolitiikka ohjaa muiden ministeriöiden politiikka-alojen sisältöjä ja toimeenpanoa jossain määrin, ja 48 % vastaajista näki näin tapahtuvan melko heikosti (36 %) tai ei ollenkaan (12 %). Vain muutama vastaaja kehityspolitiikan ohjaavan roolin melko tai erittäin vahvaksi (kuva 5).

UM:n edustajien haastatteluissa kysyttiin, *miten kehityspolitiikka linkittyy käytännön tasolla valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin*. Haastateltujen näkemykset linkitysten kattavuudesta vaihtelivat merkittävästi heijastellen jossain määrin myös nettipohjaisen kyselyn tuloksia. Neljä haastateltavaa piti käytännön tason linkityksiä vähäisinä tai ohuina, kun taas yksi haastateltava piti linkityksiä eri ministeriöihin (ml. YM, STM, OPM ja MMM) toimivana. Linkitysten vähyyteen vaikuttavina tekijöinä mainittiin kehityspoliittisen tavoitteenasettelun puuttuminen sekä budjettileikkauksista johtuva resurssien vähyyt. Yhdessä haastattelussa nostettiin esille mahdollisuus sisällyttää myös muiden ministeriöiden omilla budjeteillaan toteuttamia toimia ODAan, mutta riskinä olisi kehitysyhteistyövarojen leikkaukset.

Kolmessa haastattelussa nostettiin **kauppapolitiikkaan** ja erityisesti yritys vastuuseen liittyvät linkitykset TEMin kanssa.

Kuva 5: Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arvio siitä, missä määrin Suomen kehityspolitiikka ohjaa muiden ministeriöiden politiikka-alojen sisältöjä ja toimeenpanoa.

Ympäristöpolitiikan ml. ilmastomuutoksen torjunnan linkitykset nousivat esille kolmessa haastattelussa. Näiden asioiden todettiin olevan vahvasti esillä jopa pääministeritasolla kansainvälisen tason keskusteluissa esim. WTO:ssa sekä maatasolla. Esille nousi myös ympäristökysymysten linkitykset kauppapolitiikkaan, kun kehittyvien maissa esim. Vietnamissa herännyt laajempi ymmärrys ympäristöongelmista lisää myös suomalaisyritysten vientimahdollisuuksia esim. vesihuollon, kierrätyksen ja energiantuotannon saralla.

Linkitykset koulutuspolitiikkaan ja opetusministeriöön nousivat esille kahdessa haastattelussa koulutuskysymysten painoutuessa vahvasti myös Suomen kehitysyhteistyössä.

Vaikka maahanmuuttopolitiikka nousi esille useassa haastattelussa keskusteltaessa ulkopoliitiikan eri osa-alueiden välisistä vuorovaikutussuhteista, vain yksi haastateltava painotti tätä asiaa kuluvan hallituskauden näkyvimpänä asiana keskusteltaessa kehityspolitiikan linkityksistä valtionhallinnon muihin politiikkalohkoihin.

Yhdessä haastattelussa nousi esille kestävä kehityksen viitekehys mahdollisuutena tulevaisuudessa aiempaa paremmin linkittää kehityspolitiikkaa valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin. Esille nousi myös esimerkkinä uusi kansallinen vesistrategia, johon kehityspolitiikka on sisällytetty, vaikkei vielä tiedetäkään, miten strategia tulee käytännössä edistämään kehityspoliittisten näkökulmien huomioimista muiden toimijoiden päätöksenteossa.

b) Näkemykset muissa ministeriöissä ja VNK:ssa kehityspolitiikan suhteesta omaan politiikka-alaan

Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien haastatteluissa käsiteltiin kehityspolitiikan suhdetta haastateltavan omaan politiikka-alaan eri näkökulmista. Lisäksi muille ministeriöille suunnattu verkkopohjainen kysely sisälsi tähän liittyviä kysymyksiä.

Haastattelut osoittivat, että vaikka kehityspolitiikan painoarvo haastateltujen edustamilla politiikka-aloilla vaihteli, näkyivät kehityspoliittiset sisällöt ja näkökulmat kuitenkin ainakin jossain määrin kaikkien haastateltujen taustaorganisaatioiden politiikkasisällöissä ja toimeenpanossa. Vaihtelua eri ministeriöiden välillä oli erityisesti toimeenpanon tasolla:

Kehityspoliittisten prioriteettien edistäminen **monenkeskinen yhteistyön** kautta nousi esille seitsemässä haastattelussa. Neljä haastateltavaa kertoi ministeriönsä aktiivisesta toiminnasta politiikka-alansa kannalta relevanteissa YK-organisaatioissa. Opetusministeriö on UNESCO:n hallintoneuvostossa, joka on keskeinen toimija Agenda 2030 toimeenpanossa. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu FAOn toimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on vahvaa yhteistyötä WHO:n ja UNAIDSin kanssa, minkä lisäksi sen työ linkittyy myös ILO:n toimintaan. Se edustaa Suomea myös YK:n Sosiaalisesti kestävä kehityksen toimikunnassa sekä YK:n Naisten tasa-arvotoimikunnassa. Ympäristöministeriö edustaa Suomea UNEPissa ja sen alaisuudessa toimivissa paneeleissa ja muissa aloitteissa. Lisäksi haastatteluissa nousi esille muuta kansainvälisen tason yhteistyötä esim. kansainvälisiin sopimuksiin, kansainväliseen verotuksen ohjaukseen sekä EU:n kriisinhallintaoperaatioihin liittyen.

Neljässä haastattelussa nousi esille **maatason yhteistyö**. Ympäristöministeriötä lukuun ottamatta mikään muu haastateltujen kattama organisaatio ei toteuttanut varsinaisesti kehitysyhteistyötä. Muuten yhteistyö kehittyvien tai kehitysmaiden kanssa sisältää vuoropuhelua, asiantuntijatyötä tai toisen politiikkalohkon hankkeita (esim. viennin edistäminen tai Defence Capacity Building), joissa on kehityspoliittinen ulottuvuus.

Resurssien vähäisyys nousi esille useassa haastattelussa sekä yhdessä kyselyvastaukseen tehdyssä tarkentavassa huomiossa. Yksi haastateltava painotti sekä tarvetta vahvistaa suomalaisen sisältöasiantuntijuuden hyödyntämistä kehitysyhteistyössä että myös muiden kuin asiantuntijaresurssien allokoimista kehitysyhteistyöhön. Lisäksi esille nousi tarve siirtyä hankelähestymistavasta järjestelmätason prosesseihin, joissa keskiössä olisivat rakenteet ja laatu. Yhdessä kyselyvastauksen tarkentavassa huomiossa korostettiin kehitysyhteistyövarojen merkitystä kansainvälisellä tasolla tehtävien sopimusten toimeenpanon tukemisessa kehitysmaissa.

Kolmessa haastattelussa nostettiin esille kehityspolitiikkaan liittyvä **vuoropuhelu ja yhteistyö eri toimijoiden välillä Suomessa**. Kyse oli yhteishankkeista, joissa oli kehityspoliittinen ulottuvuus, oman politiikka-alan kysymysten vahvistamisesta Suomen kehityspolitiikassa ja kehityspoliittisen näkökulman vahvistamisesta Suomessa käytävässä vuoropuhelussa.

Haastatteluissa käsiteltiin myös *Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden näkymistä haastateltavien taustaorganisaatioiden toiminnassa*. Neljässä haastattelussa todettiin tavoitteiden näkyvän organisaationsa toiminnassa eri tasoilla. Yhdessä niistä haastateltava nosti myös Agenda2030:n ohjaavan toimintaa. Kaksi haastateltavaa totesi, etteivät kehityspoliittiset tavoitteet kaikilta osin kata ministeriön politiikka-alan ja globaalin kehityksen kannalta kaikkia keskeisiä kysymyksiä, kuten ympäristöpolitiikan keskeisiä kysymyksiä sekä ruokaturvaa. Kolmas haastateltava nosti esille tavoitteiden toimeenpanoon vaikuttavat sattumanvaraiset tekijät, kuten avainhenkilöiden olemassa olevat kontaktit kohdemaissa.

Yksi haastateltava näki kehityspoliittisten tavoitteiden näkyvän ministeriönsä toiminnassa tällä hetkellä jossain määrin, mutta että valmisteilla olevassa konsernitason strategiassa myös kehityspolitiikan tavoitteet näkyvät selkeästi. Kahden haastatellun taustaorganisaatioissa ke-

kehityspolitiikan painopisteet näkyvät tietyllä osa-alueella kuten hankkeissa tai Agenda 2030 –työskentelyssä. Yhden haastateltavan ministeriössä kehityspolitiikan tavoitteet eivät näy suoraan ministeriön omassa toiminnassa. Yksi haastateltava totesi, etteivät kehityspoliittiset tavoitteet näy suoraan hänen ministeriön toiminnassa.

Myös muiden ministeriöiden ja VNK:n työntekijöille suunnatussa kyselyssä kysyttiin, *missä määrin vastaajat näkivät kehityspolitiikan vaikuttavan heidän oman organisaationsa politiikka-alan sisältöihin ja toimeenpanoon*. Eniten vastauksia keräsivät vaihtoehdot jossain määrin (4 vastaajaa) ja melko heikosti (2 vastaajaa) (taulukko 4). Kysyttäessä, *missä määrin Suomen kehityspolitiikan nykyiset tavoitteet näkyvät vastaajien organisaatioiden toiminnassa*, vastaukset olivat hyvin saman suuntaiset (taulukko 5). Kyselyvastaukset heijastelevat haastattelutuloksissa näkynyttä vaihtelua eri ministeriöiden välillä.

Taulukko 4: Kyselyyn vastanneiden muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien arvio kehityspolitiikan vaikutuksesta heidän oman organisaationsa politiikka-alan sisältöihin ja toimeenpanoon.

Missä määrin kehityspolitiikka mielestäsi vaikuttaa oman organisaatiosi politiikka-alan sisältöihin ja toimeenpanoon?	Vastauksia
Erittäin vahvasti	0
Melko vahvasti	1
Jossain määrin	4
Melko heikosti	2
Ei ollenkaan	0
Vastauksia yhteensä:	7

Taulukko 5: Kyselyyn vastanneiden muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien arvio Suomen kehityspolitiikan nykyisten tavoitteiden näkymisestä heidän oman organisaationsa toiminnassa.

Missä määrin Suomen kehityspolitiikan nykyiset tavoitteet näkyvät oman organisaatiosi toiminnassa?	Vastauksia
Erittäin vahvasti	0
Melko vahvasti	0
Jossain määrin	5
Melko heikosti	2
Ei ollenkaan	0
Vastauksia yhteensä:	7

Kyselyssä kysyttiin myös vastaajien näkemyksiä siitä, *missä määrin heidän oman hallinnonalansa politiikat ja strategiat vaikuttavat Suomen kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon*. Tulokset olivat täysin samansuuntaisia kuin yllä esiteltyissä kysymyksissä (taulukko 6). Samanaikaisesti haastatteluisia tämän suuntainen vaikutussuhde nousi selkeästi esille vain muutamassa haastattelussa.

Taulukko 6: Kyselyyn vastanneiden muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien arvio heidän oman hallinnonalansa politiikkojen ja strategioiden vaikutuksesta Suomen kehityspolitiikkaan.

Missä määrin oman hallinnonalasi politiikat ja strategiat vaikuttavat mielestäsi Suomen kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon?	Vastauksia
Erittäin vahvasti	0
Melko vahvasti	1
Jossain määrin	4
Melko heikosti	2
Ei ollenkaan	0
Vastauksia yhteensä:	7

c) Poliittikkajohdonmukaisuuden edistämisen kehittäminen valtionhallinnossa

Politiikkajohdonmukaisuuden tärkeä merkitys kehityspolitiikan toteutuksessa nousi selkeästi esille sekä UM:n että muiden ministeriöiden ja VNK:n työntekijöille suunnatuissa kyselyissä (ks. kohta 3.2). Samanaikaisesti ja siihen liittyvät haasteet nousivat esille eri toimijoiden haastatteluissa. Kehittämistarpeiden kartoittamiseksi kummassakin kyselyssä kysyttiin myös, *miten politiikkajohdonmukaisuuden edistämistä voisi vastaajien mielestä edelleen kehittää valtionhallinnossa.*

UM:n kyselyvastauksissa nousi esille kehittämistarpeita erityisesti seuraavilla osa-alueilla:

Korkean tason sitoutuminen johdonmukaisuuden edistämiseen nousi esille kahdeksassa vastauksessa. Korkean tason poliittista sitoutumista ministeriöissä ja koko valtionhallinnon tasolla sekä korkeimman virkamiesjohdon aktiivista roolia johdonmukaisuuden edistämässä pidettiin useassa vastauksessa tärkeänä politiikkajohdonmukaisuuden nostaessa esille myös sensitiivisiä aiheita. Näillä tasoilla tulisi koordinoida hallitustason strategisen politiikan luomista, sopia selkeistä vastuualueista sekä politiikkatason koordinaatiosta. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille politiikkajohdonmukaisuuden nostaminen hallitusohjelmaan sekä VNK:n aktiivinen rooli politiikkajohdonmukaisuuden edistämässä.

Viestintä ja tiedonvaihto nousivat esille kuudessa vastauksessa. Poliittikkajohdonmukaisuuskysymysten jatkuva esillä pitäminen, tiedonkulun parantaminen sekä asiasta käytävä jatkuva, strukturoitu vuoropuhelu eri ministeriöiden välillä niin korkealla virkamiestasolla kuin asi-antuntijatasolla nousivat esille yksittäisissä vastauksissa. Myös lausuntokierrätys nostettiin esille yhdessä vastauksessa keinona edistää johdonmukaisuutta todeten kuitenkin sen olevan ristiriidassa toimintatapojen keventämisen pyrkimysten kanssa.

Yhteisen strategisen suunnittelun ja tavoiteasettelun vahvistaminen nousivat esille kuudessa vastauksessa. Tavoiteasettelun vahvistaminen nähtiin tärkeäksi toimenpiteiden konkretisoinnin ja fokuksinnin kannalta. Vastauksissa nousi esille myös tulostavuu ja siihen liittyen seurannan ja raportoinnin vahvistaminen.

Viidessä vastauksessa nostettiin esille **kehityspolitiikan aseman vahvistaminen** päätöksenteossa ja koordinaatiossa. Esille nousi esim. kehityspolitiikan vahvempi huomioiminen EU-kantojen valmistelussa Agenda 2030:een pohjautuvien vaikutusten arviointien avulla sekä UM:n edustus keskeisissä EU-jaostoissa. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille kehityspolitiikan aseman vahvistaminen maahanmuuttokysymyksiin liittyvissä kysymyksissä. Yhdessä vastauksessa todettiin, että kehityspolitiikka tulisi nähdä vielä nykyistä vahvemmin osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Muina kehittämistarpeina ja –ehdotuksina yksittäisissä vastauksissa esille nousivat ilmiöpohjainen toimintatapa, virkamiesvaihto sekä pakolliset koulutukset.

Yksi vastaaja näki politiikkajohdonmukaisuuden toimivan jo nykyisellään hyvin, kun taas yksi vastaaja ei nähnyt tarvetta vahvistaa erityisesti kehityspolitiikkaan liittyvää politiikkajohdonmukaisuutta erillään ulkopolitiikan prioriteettien kokonaisuudesta. Yhdessä vastauksessa todettiin politiikkajohdonmukaisuuden erillisenä koordinaatioteemana olevan väistymässä, koska se tulisi kattaa jatkossa osana kestävänsä kehityksen kansallista ja kansainvälistä toimeenpanoa. Kolme henkilöä jätti vastaamatta kysymykseen.

Muiden ministeriöiden ja VNK:n kyselyvastauksissa nousi esille kehittämistarpeita osittain samoilla osa-alueilla kuin UM:n vastauksissa:

Viestintä ja tiedonvaihto nousivat esille kahdessa vastauksessa. Säännöllinen viestintää, avointa keskustelua ja kuulemista pidettiin tärkeänä. Yhdessä vastauksessa nousi myös esille selontekomenettely keinona vahvistaa politiikkajohdonmukaisuutta.

Yhteinen tavoitteenasettelun vahvistaminen näkyi kahdessa vastauksessa. Toisessa niistä tuotiin esille tarve pitkän aikavälin visiolle ja strategisille tavoitteille, joita voisi operationalisoida hallituskausittain määriteltävien tavoitteiden ja keinojen avulla. Toisessa vastauksessa tuotiin esille tarve kirjata selkeät politiikkaperiaatteet johdonmukaisuuden edistämiseksi.

Lisäksi yhdessä vastauksessa tuotiin esille tarve vahvistaa kehityspolitiikan tavoitteiden tuntemusta eri ministeriöiden asiantuntijoiden keskuudessa sekä tarve vahvistaa ”substanssiministeriöiden” vaikuttamisen mahdollisuuksia eri tasoilla tehtävässä kansainvälisessä työssä. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille budjettitarkastelu ja muut mekanismit politiikkaepäjohtomukaisuuksien tunnistamiseksi keinoina edistää johdonmukaisuutta.

Toisin kuin UM:n vastauksissa, muiden ministeriöiden ja VNK:n vastauksissa ei noussut esille korkean johdon sitoutumiseen liittyviä kehittämistarpeita.

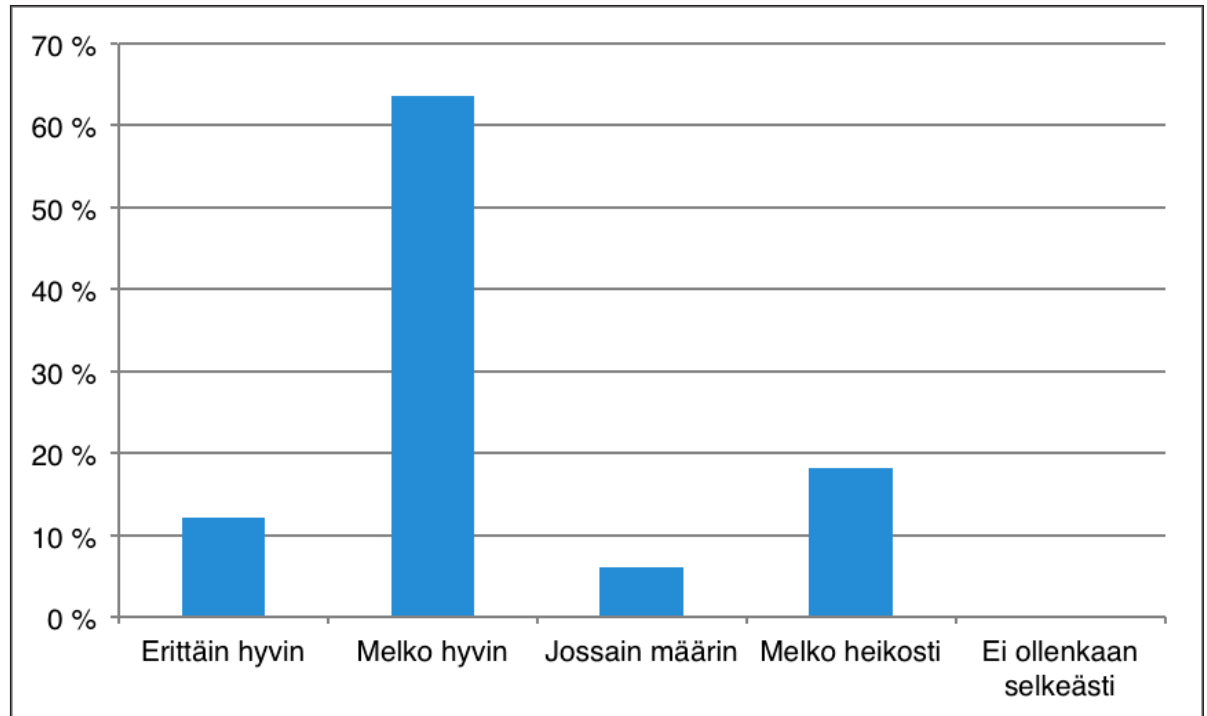
3.3.3 Kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut

Haastatteluissa ja kyselyissä käsiteltiin kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvien toimivaltojen ja vastuuden selkeyttä niin UM:n sisällä kuin eri ministeriöiden välillä.

a) Toimivallat ja vastuut UM:n sisällä

UM:n työntekijöille suunnatun kyselyn vastaajista valtaosa näki että kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on määritelty ministeriön sisällä melko hyvin (64 %, 21 vastaajaa) tai erittäin hyvin (12 %, 4 vastaajaa) (kuva 6). Vajaa viidennes vastaajista (6)

arvioi toimivaltojen ja vastuiden määrittelyn melko heikoksi. Vertailtaessa vastauksia sen mukaan, työskenteleekö vastaaja KEOssa, muilla osastoilla tai edustustoissa nousi esille joitain eroavaisuuksia. Edustustojen vastaajista kaikki ja KEOn vastaajista lähes kolme neljännestä näki toimivaltojen ja vastuiden olevan määritelty melko tai erittäin hyvin. Muiden osastojen 10 vastaajasta neljä näki niiden olevan määritelty melko heikosti.

Kuva 6: Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arviot, miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on määritelty ulkoministeriön sisällä.

UM:n haastateltavista seitsemän näki toimivaltojen ja vastuiden ministeriön sisällä olevan määritelty kokonaisuudessaan varsin selkeästi. Toimivaltojen ja vastuiden nähtiin olevan selkeitä erityisesti määrärahojen käytön näkökulmasta. Vaikka hallinnon rakenteelle on ominaista siilomaisuus, kolme haastateltavaa nosti esille eri osastojen väliselle yhteistyölle kehitetyt toimivat käytännöt, kuten esim. kauppa ja kehitys –tiimi.

Haastatteluissa nousi esille myös erityisesti käytännön tasoon liittyviä haasteita, joihin pureudutaan meneillään olevassa toimintatapauudistuksessa. Vaikka KEOn ja alueosastojen välinen yhteistyö esim. temaattisissa kysymyksissä sai myös kiitosta, kolmessa haastattelussa ja viidessä kyselyvastausten tarkentavassa huomiossa nousi esille haasteita näiden osastojen välisessä suhteessa. Samanaikaisesti, kun KEolla on kehityspolitiikassa ohjaava rooli, alueosastoilla on päätäntävalta alue- ja maatason toimeenpanossa, jossa on tärkeää huomioida esim. Suomen temaattisten painopisteiden lisäksi tarpeet paikallistasolla.

Tarve vahvistaa hankeosaamista myös muilla osastoilla kuin KEOssa nousi esille kahdessa haastattelussa.

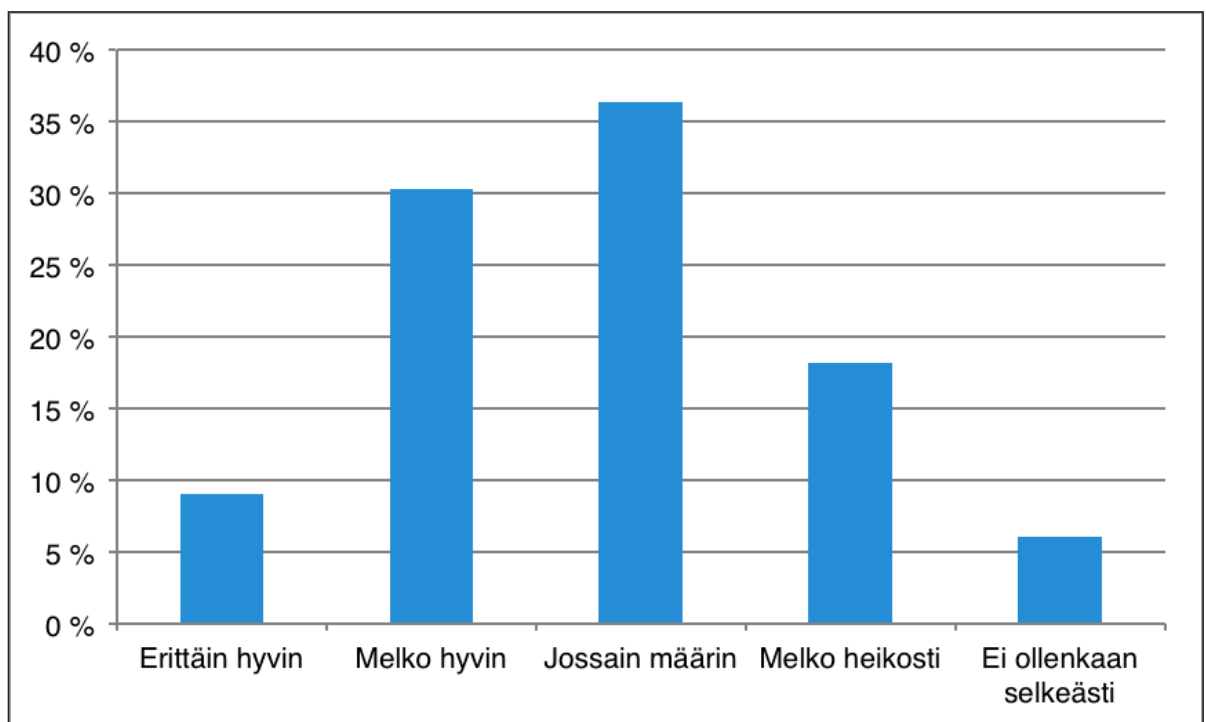
Kahdessa haastattelussa nousivat esille tiedonjaolliset haasteet. Toinen haastateltavista nosti esille tiedonjaollisen haasteen maatason toiminnan kokonaisvaltaisuuden turvaamisessa kehityspoliittisten instrumenttien jakautuessa usean eri osaston vastuulle. Kokonaisvaikuttavuuden seurannan kannalta alueosastoilla tulisi olla tieto kaikesta julkisilla varoilla tehtävästä työstä kohdemaissa, mikä ei tällä hetkellä toteudu. Toisessa haastattelussa nousi esille edustustojen ja alueosastojen välisen raportoinnin kehittämistarpeet.

Yksi haastateltava nosti esille vesidiplomatian uutena kokonaisvaltaisena valtavirtaistamista tukevana ajattelumallina, jonka avulla voidaan kehittää eri osastojen välistä vuorovaikutusta, yhteistyötä ja oppimista.

b) Toimivallat ja vastuut eri ministeriöiden välillä

Kun UM:n kyselyyn vastanneet ja haastateltavat näkivät toimivaltojen ja vastuiden määrittelyn olevan kokonaisuudessaan varsin hyvällä tolalla ministeriön sisällä, arvioitiin kyselyvastauksissa eri ministeriöiden välisten toimivaltojen ja vastuiden määrittely jonkin verran heikommaksi. 36 % vastaajista (12) arvioi toimivaltojen ja vastuiden määrittelyn jossain määrin selkeäksi ja 18 % (6) melko heikosti (kuva 7). Vertailtaessa tuloksia vastaajan tehtävän mukaan, johtajien vastaukset olivat jonkin verran neuvonantajia ja asiantuntijoita/virkamiehiä myönteisemmät. Kun 60 % kyselyyn vastanneista johtajista näki toimivaltojen ja vastuiden olevan määritelty melko (8 vastaajaa) tai erittäin hyvin (1 vastaaja), painottuivat neuvonantajien ja asiantuntijoiden/virkamiesten vastauksissa vastausvaihtoehdot jossain määrin (50 %) sekä melko heikosti tai ei ollenkaan (25 % neuvonantajista ja 33 % asiantuntijoista/virkamielistä).

Myös muiden ministeriöiden ja VNK:n kyselyvastauksissa painottui vaihtoehto jossain määrin (taulukko 7).

Kuva 7: Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arviot, miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on määritelty eri ministeriöiden välillä.

Taulukko 7: Kyselyyn vastanneiden muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien arvio kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvien toimivaltojen ja vastuiden määrittelyn selkeydestä eri ministeriöiden välillä.

Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty eri ministeriöiden välillä?	Vastauksia
Erittäin hyvin	0
Melko hyvin	2
Jossain määrin	4
Melko heikosti	1
Ei ollenkaan selkeästi	0
Vastauksia yhteensä	7

UM:n edustajien haastatteluissa ei noussut esille moniakaan UM:n ja muiden ministeriöiden väliseen toimivaltojen ja vastuiden jakoon liittyviä haasteita ja muutkin huomiot jäivät rajallisiksi. Haastatelluista neljä painotti UM:n koordinaatio- ja vetovastuuta kehityspolitiikassa ja sen rahoituksessa. Vastuiden leviämisessä muille ministeriöille nähtiin riskejä mm. tehokkuuden ja vaikuttavuuden näkökulmista. Kahdella UM:n haastateltavalla ministeriöiden väliseen työnjakoon liittyvät kysymykset ei ole merkittävästi näkyneet työssä.

Haastatelluista muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien neljä piti vastuujakoa eri ministeriöiden välillä periaatteessa suhteellisen toimivana. Yhteisen toiminnan alueena kehityspolitiikan toimivallan rajoja joudutaan tarkastelemaan jatkuvasti kuten myös muilla sektoreilla. Tietynlaisen siiloutumisen nähtiin sinänsä kuuluvan valtionhallinnon rakenteiden perusominaisuuksiin. Kaksi haastateltavaa ei katsonut voivansa ottaa kantaa toimivaltoihin ja vastuisiin liittyviin kysymyksiin.

Muiden ministeriöiden ja VNK:n haastatelluista kuusi kertoi organisaationsa tekevän yhteistyötä monen eri osaston kanssa UM:ssä. Kahdella haastateltavalla yhteydet ulkoministeriöön olivat hyvin rajalliset. Haastateltavien ja ministeriöidensä tekemän kehityspoliittisen työn mukaisesti tietoisuus UM:n sisäisestä työnjaosta ja kehityspoliittisen osaston roolista vaihtelivat. Muutamassa haastattelussa nousi esille, että ulospäin välittyvä kuva UM:n sisäisestä työnjaosta ei välttämättä ole kovin selvä, vaikka kyse onkin UM:n sisäisistä asioista. Kehityspoliittisen osaston asiantuntijarooli nousi esille useassa haastattelussa ja asiantuntijaresurssien vahvistuminen nähtiin myönteiseksi kehitykseksi kahdessa haastattelussa.

Yhdessä UM:n haastattelussa todettiin, ettei yhteistyölle ole varsinaisia rakenteita, ja niiden luominen voisi olla käytännön kannalta hankalaa. Resurssileikkausten vuoksi ministeriöiden välistä säännöllistä koordinaatiota ei ole vahvistettu. Ministeriöiden välisen ad hoc-pohjaisen yhteistyön nähtiin olevan runsaampaa. Haastatelluista muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajista kolme nosti esille tarpeen järjestelmällisemmin hahmottaa horisontaalisen yhteistyön työnjakoa eri ministeriöiden välillä. Keskusteluissa on ollut mm. aikomus kartoittaa ministeriöiden välistä yhteistyötä kokonaiskuvan saamiseksi ei pelkästään kehityspolitiikan vaan myös laajemmin Suomen YK-tason toiminnan näkökulmasta. Kahdessa haastattelussa peräänkuulutettiin laajempaa muiden ministeriöiden asiantuntijoiden konsultointia.

Resurssileikkaukset nousivat esille merkittävänä haasteena viidessä muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien haastatteluista. Tarvetta jakaa resursseja paremmin myös muiden ministeriöiden kanssa painotettiin. Yksi haastateltu näki resurssien jakamisen heijastelevan, onko kyseessä UM:n vai Suomen kehityspolitiikka. Myös leikkaukset UM:n henkilöresursseissa nähtiin ongelmallisena kolmessa haastattelussa. Kun vetovastuun kehityspolitiikasta tulisi olla UM:llä, tulisi sillä olla myös kykyä tehdä kokonaisvaltaista kehityspoliittista analyysia suurempien linjojen hahmottamiseksi. Kahdessa haastattelussa nousi esille YK-tason vaikuttamistyön sysäämisen UM:ltä kokonaan muille ministeriöille, joille kehityspoliittisten ja YK-politiikan linjausten edistäminen ilman UM:n läsnäoloa on vaikeaa asiantuntemuksen ollessa sisältökysymyksissä. Resurssileikkausten vaikutukset YK-tason työskentelyyn nousi esille yhdessä UM:n haastattelussa.

Yhden muiden ministeriöiden ja VNK:n haastateltavan mukaan viennin edistämisen saralla on epäselvyyttä vastuissa, mikä heijastuu muihin ministeriöihin. Esim. vaikka Business Finland on TEMin alainen, ovat toimijat suurlähetystöissä UM:n alaisia.

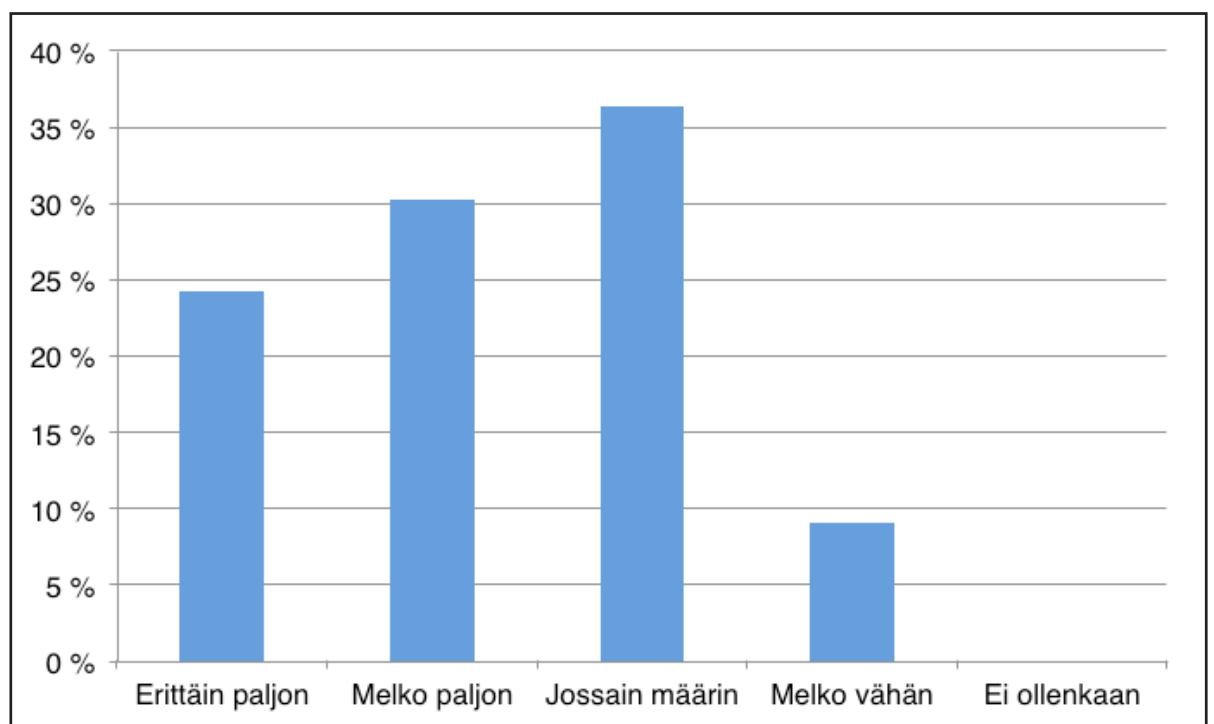
Yksi muiden ministeriöiden ja VNK:n edustaja nosti haasteena esille UM:n työntekijöiden vaihtuvuuden ja heidän vaihtelevan mielenkiinnon edistää kehityskysymyksiä. Tämänkin kannalta olisi hyvä kehittää laaja-alaisempia valmisteluprosesseja eri ministeriöiden välillä, jotteivät asiat jäisi yhden ihmisen varaan. Toinen haastateltava puolestaan peräänkuulutti ennustettavuutta erityisesti kehitysyhteistyön päätöksentekoon esim. kohdemaiden ja hankesältöjen valintoihin.

3.4 Muutostarpeet

Tässä osiossa käsitellään mahdollisia Agenda 2030:n tuomia muutostarpeita, joita selvitettiin sekä haastatteluissa että kyselyssä.

3.4.1. Agenda 2030 tuomat muutostarpeet kehityspolitiikan rooliin ja asemaan

Runas puolet kyselyyn vastanneista ulkoministeriön edustajista oli sitä mieltä, että Agenda 2030 muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa melko paljon tai erittäin paljon, ja runsas kolmannes oli sitä mieltä, että Agenda 2030:n muuttaa niitä jossain määrin (kuva 8). Muiden ministeriöiden ja VNK:n seitsemästä vastaajasta kaksi oli sitä mieltä, että Agenda muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa erittäin paljon, neljän vastaajan mielestä melko paljon ja yhden vastaajan mukaan melko vähän.

Kuva 8. Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön työntekijöiden arvio siitä, missä määrin Agenda 2030 muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa valtionhallinnossa.

Jatkokysymykseen millä tavalla vastasi 19 UM:ssä työskentelevää ja viisi muiden ministeriöiden edustajaa.

Valtaosa UM:n vastaajista (11) toi esiin, että Agenda 2030 on globaali, kokonaisvaltainen viitekehys, ja useampi (7) viittasi myös siihen, että tavoitteet koskevat myös Suomea. Tämän **tietoisuuden kokonaisvaltaisesta Agendasta ja sen sisältämästä globaalista tavoitteenasettelusta nähtiin** joissakin vastauksissa **tuovan muutosta**; ”luo viitekehysten koko valtionhallinnolle”, ”pakottaa valtiohallinnon ajattelemaan näitä asioita”, ja ”Agenda 2030 on ehkä vastuuttanut paremmin koko valtionhallintoa paremmin verrattuna aikaisempiin agendoihin”. Muutama vastaajista (5) näki, että Agendan vuoksi myös **kehityspolitiikka itsessään tulee enemmän valtavirtaan**; ”kehityspoliittiset tavoitteet entistä enemmän julkisessa keskustelussa esillä”, ”tuonut kehityspolitiikan kaikkien valtionhallinnon toimijoiden pöydälle”, ”valtionhallinnon eri toimijat joutuvat huomioimaan kehityspolitiikan keskeistä sisältöä – kestävä kehityksen tavoitteita – omissa tavoitteissaan”. Toisaalta osa vastaajista esitti myös

epäilyksiä kehityspolitiikan valtavirtaistamiseen liittyen; parin vastaajan mielestä näin pitäisi tapahtua, mutta epäilivät, että käykö niin. Parissa vastauksessa todettiin myös, että vaikka Agenda 2030 on tärkeä, se ei ole valtavan uusi asia tai että se ei olennaisesti muuta kehityspolitiikan perusröolia ja –työnjakoa valtionhallinnossa.

Myös joissakin muiden ministeriöiden ja VNK:n vastauksissa (3) todettiin, että Agenda 2030:n ja sen tavoitteet tuovat asiat myös kansalliselle agendalle (”syy-seuraussuhteet tulevat paremmin esille”), ja että kehityspolitiikan rooli ja asema vahvistuu Agendan myötä valtionhallinnossa.

Miten Agenda muuttaa tai tulisi muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa (osana Suomen ulkosuhteita) kysyttiin myös haastatteluisissa. Samoin kuin kyselyn vastauksissa, kolme haastatelluista UM:n edustajista näki, että koska Agenda on kehityspolitiikkaa laajempi kokonaisuus, sillä on **ohjausvaikutusta** tai että ainakin sen pitäisi vahvistaa ja vähintäänkin lisätä tietoisuutta asioista ja keinoista. Yhden haastatellun mielestä Agenda ei sinänsä muuta kehityspolitiikkaa, koska sillä on oma roolinsa, mutta se muuttaa kansallisia politiikka-aloja. Toisen haastateltavan mukaan kestävä kehityksen tavoitteet ovat jo muuttaneet tulokulmaa yhteistyöhön, ja on paljon eri toimijoiden tapaamisia (UM koordinoi kehityspolitiikkaa monen eri toimijan kanssa, mutta samanaikaisesti osallistuu VNK:n koordinoimaan kansalliseen työhön). Yhden haastateltavan mukaan Agenda on tuonut globaalit haasteet yhteisiksi asioiksi, mikä toisaalta korostaa jo tehdyn kehityspoliittisen työn tärkeyttä, mutta nämä yhteiset tavoitteet myös paremmin perustelevat kehitysrahoituksen tarvetta.

Muutostarpeet rahoituksessa nousivat esiin parissa haastattelussa; ODA-rahoitusta tarvitaan edelleen vähiten kehittyvien maiden kehittämiseen, mutta se ei yksistään riitä, vaan tarvitaan erilaisia rahoitusmekanismeja, jotta saadaan yksityiset ja julkiset resurssit tehokkaasti käyttöön (esim. verotuksen kehittäminen on jo ollut keskusteluissa). Toinen haastatelluista totesi myös, että tämä vaatii sitä, että ne eri näkökulmat, jotka tähtäävät kehitysmaiden vahvistumiseen, täytyy pystyä sovittamaan yhteen.

Kahdessa haastattelussa sekä yhdessä nettipohjaisen kyselyn vastauksessa (myös kyselyn vastaaja UM:n edustajia) pohdittiin sitä, että **Agendan myötä kehityspolitiikan rajat laajenevat ja hämärtyvätkin**, ja kun fokus on myös Suomessa tapahtuvissa asioissa, niin kehitysmaiden näkökulma voi kadota. Toisaalta toinen näistä haastatelluista totesi myös uskovansa, että kestävä kehityksen kehikko auttaa ihmisiä ymmärtämään, miksi kehitysagenda on edelleen relevantti.

Samoin kuin joissakin UM:n edustajien haastatteluisissa, myös yhdessä muiden ministeriöiden ja VNK:n haastattelussa tuotiin esiin, että kestävä kehityksen tavoitteiden pitäisi ohjata politiikkavalintoja. Samassa yhteydessä haastateltava totesi, että joissakin aihepiireissä Agendan sisältö myös vahvistaa keskustelun alla olleita asioita, esimerkkinä koulutuksen laadusta käytävä keskustelu. **Muutokset rahoituksessa** nousivat näissä haastatteluisissa esiin; yksi haastatelluista pohti, miten rahoituksesta saataisiin paras mahdollinen hyöty irti, jottei ei vain jaettaisi sinänsä välttämätöntä lahjarahaa. Toinen haastateltu puolestaan nosti tarpeen rahoitusinstrumenttien yhdistelmälle, jos ollaan valmiita yhdistämään enemmän kehitysyhteistyötä ja yritysyritys yhteistyötä.

Yhden haastateltavan mukaan tarvetta muutoksiin ei ole, koska painotukset ovat nykyisellään Agendan mukaisia. Toisen haastateltavan mielestä Agenda on jo muuttanut asioita, koska sektoriministeriöiden ja UM:n roolit ovat hämärtyneet, osin myös rahoitusleikkausten vuoksi (sektoriministeriöt joutuneet ottamaan uutta roolia). Haastateltavan mielestä Agendan tavoitteet myös korostavat poikkihallinnollisuutta, ja jatkossa tätä pitäisi hyödyntää vielä enemmän kehityspolitiikassa.

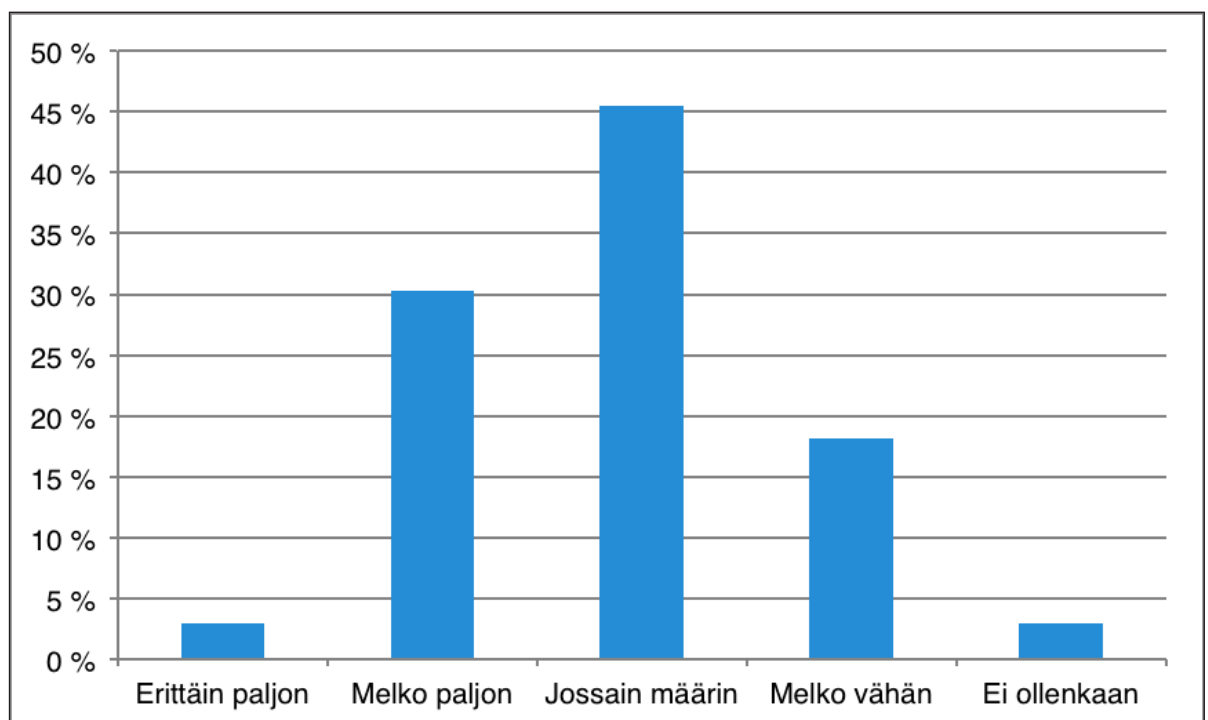
3.4.2. Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet UM:n sisäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön

Haastatteluissa ulkoministeriön UM:n edustajilta kysyttiin, *miten Agendan mahdollisesti tuomat muutostarpeet tulisi näkyä ministeriön sisäisessä työnjaossa ja yhteistyössä*.

Kolmessa haastattelussa tuli esiin, että UM:ssä on jo tehty jo uudistuksia kuten strategisten tavoitteiden asettaminen ja toimintatapauudistus, jotka edesauttavat sitä, että ei työskennellä enää niin silloissa, vaan asioita tehdään yhdessä. Lisäksi yksi haastateltu totesi, että horisontaalista tiimityötä on jo ollut esim. tasa-arvoasioissa, mutta pitäisi vielä enemmän päästä osasto- ja yksikkörajojen yli. Täysin vastakkaisiakin näkemyksiä yhteistyöstä oli; yhden haastateltavan mukaan yhteistyö on ollut hyvää (ei siis muutostarpeita) kun taas toisen haastateltavan mukaan osastotasolla on ollut erittäin vähän vuoropuhelua suhteessa muihin hallinnonaloihin, ja vuoropuhelun vahvistamisessa olisi tärkeää, että se on selkeästi tavoitteellista ja tuloksellista. Yhden haastateltavan mukaan Suomi on pieni toimija, joten tarvitaan tiedonvaihdon vahvistamista, hallinnon keventämistä ja avainkysymyksenä on koherenttiuden vahvistaminen.

3.4.3. Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet ministeriöiden keskinäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön

Vajaa puolet UM:ssä työskentelevistä kyselyyn vastanneista näki, että Agenda 2030:n tulisi jossain määrin muuttaa ministeriöiden välisestä työnjakoa ja yhteistyötä, ja kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että tarvetta muutokselle olisi melko paljon (kuva 9).

Kuva 9. Kyselyyn vastanneiden ulkoministeriön edustajien arvio siitä, missä määrin Agenda 2030:n tulisi muuttaa ministeriöiden välistä työnjakoa ja yhteistyötä kehityspolitiikan toimeenpanossa.

Sama trendi oli havaittavissa myös muiden ministeriöiden ja VNK:n vastausten kohdalla, vaikka kysymysmuotoilu heille olikin hieman erilainen (Missä määrin Agenda muuttaa...). Seitsemästä vastaajasta viisi valitsi vaihtoehdon jossain määrin (1 melko paljon ja 1 melko vähän).

Millä tavoin jatkokysymykseen vastasi 17 UM:n edustajaa. Useimmissa vastauksissa (7) ei niinkään puhuttu työnjaosta, vaan **painotettiin yhteistyötä**. Agendan nähtiin mahdollistavan ja edistävän yhteistyötä, tai todettiin, että sen tulisi sitä vahvistaa. Parissa vastauksessa todettiin, että ns. siiloissa työskentelemistä tulisi purkaa, esimerkiksi luomalla verkostoja eri tavoitteiden parissa työskentelevien virkamiesten välille.

Yksi vastaajista nosti esille, että UM:llä säilyy keskeinen rooli kehityspolitiikassa, mutta perinteisiä roolijakoja (ns. Suomen etujen ajaminen vs globaalien asioiden ensisijaisuus) tulisi entisestään purkaa. Toinen vastaaja puolestaan totesi, että sektoriministeriöiden kapasiteettia tulisi paremmin mobilisoida toimeenpanoon, esim. strategiaan paikkoihin kansainvälissä järjestöissä ja –rahoituslaitoksissa sekä Suomen edustustoissa (kumppanimaiden hallintojen käytettäväksi).

Ministeriöiden väliseen työnjakoon liittyen yksi vastaaja totesi, että Agenda ei vaikuta siihen, kun taas toinen vastaaja näki, että työnjakoa pitäisi muuttaa paljon enemmän (mutta ei kertonut miten). Yhden vastaajan mielestä tällä hetkellä on aika toimivat käytännöt, joissa vastuuministeriöillä aiheesta riippuen (esim. kauppa, maatalous) on tärkeää roolia. Esille tuotiin myös se, että Agendan toimeenpanon seuranta kannattaisi nyt keskittää jonnekkin. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että ei voida olettaa, että kehityspolitiikka määritteli muita politiikka-aloja.

Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajista vain kolme vastasi *millä tavalla* jatkokysymykseen, ja näistä kahdessa mainittiin **yhteistyön lisääminen**; toisessa todettiin, että eri hallinnonalojen tulisi osallistua niiden aloja koskeviin toimeenpanoratkaisuihin, ja toisessa painotettiin yhteistyötä erityisesti rahanjakokysymyksissä ja nähtiin muiden ministeriöiden merkityksen kasvavan, vaikka UM:llä säilyykin päävastuu. Yhdessä vastauksessa pohdittiin sitä, että Agenda ehkä tarjoaisi enemmän toimivaltaa myös substanssiministeriöille toimia kehityskysymysten parissa, ja että kestävästä kehityksestä sekä köyhyyden vähentämisestä on tulossa entistä enemmän koko valtiohallinnon yhteinen tavoite (erilaisilla painotuksilla).

Myös haastatteluissa sekä ulkoministeriön että muiden ministeriöiden edustajilta kysyttiin, *miten muutostarpeiden tulisi näkyä ministeriöiden välisessä työnjaossa ja yhteistyössä*.

Samoin kuin kyselyssä, myös haastatteluissa **puhuttiin enemmän yhteistyöstä kuin työnjaosta**. Yhden haastatellun UM:n edustajan mukaan tietyn asian tai kestävä kehityksen tavoitteen kannalta relevantit toimijat toimisivat hyvin virtuaalitiiminä UM:n ulkopuoleltakin. Toisen UM:n edustajan mukaan tärkeää olisi yhteistyön epämuodollinen tiivistäminen, koska epäviralliset aivoriihet ovat usein parhaita, kunhan pidetään huolta siitä, että niitä on. **Yhteistyön vahvistamisen, aidon dialogin ja koordinoinnin tarve** tuli esiin erityisesti muiden ministeriöiden ja VNK:n haastatteluissa; neljä haastateltavaa nosti asian esiin. Heidän yhteistyötä käsittelevissä vastauksissaan tuli esiin myös, että kehityspolitiikassa ja –yhteistyössä tarvitaan myös sektoriministeriöiden asiantuntemusta ja osaamista, tai että on tarvetta keskustelulle ns. isosta kuvasta ja siitä, miten kehitysyhteistyörahat käytetään tai että tarvitaan koherentin lähestymistavan varmistamista koko valtiohallinnolle. Lisäksi yksi haastateltava

totesi, että yleensä politiikan painopisteet muuttuvat, mutta jos yleisenä politiikkakehyksenä olisi Agenda 2030, se antaisi pidempiaikaisen raamin, mikä puolestaan auttaisi rakentamaan yhteistyötä eri ministeriöiden välillä.

UM:n edustajien haastatteluissa yksi haastateltava toi esiin, että julkista rahoitusta saavat vi-rastot ja laitokset rahoitusta (kuten esim. VTT, Luke, SYKE, Ilmatieteen laitos) ja siellä oleva osaaminen pitäisi saada paremmin mukaan kestävän kehityksen edistämiseen. Yksi haastateltava nosti esiin, että Agendan myötä voisi löytyä johdonmukaisuuteen mielenkiintoista lähes-tymistapaa esim. ilmiöpohjaisuuden avulla. Kestävän kehityksen toimikunnan ja sen sihtee-ristön sekä KPT:n tuotiin esiin parin haastatellun vastuksissa. Niiden todettiin tekevän tärkeää työtä, koska tuovat ihmisiä yhteen. Tämän nähtiin edistävän yhteistyötä ja politiikkavaikutta-mista sekä globaalin vastuun näkökulmaa.

Muiden ministeriöiden ja VNK:n haastatteluissa yhden haastatellun näkemys oli, että sorru-taan helposti laatikkoleikkeihin (esim. kenen ministerin alle jaetaan mitään vastuita). Sen sijasta pitäisi hahmottaa isoa kuvaa ja pyrkiä kokonaisvaltaiseen näkökulmaan eli mitä pitäisi saada aikaan ja sitten valita ne muutamat tavoitteet, joissa Suomella osaamista ja arvostus-ta (kuten esim. koulutus, terveydenhuolto, energiatehokkuus). Toisen haastatellun mukaan Agenda voi olla kehityspolitiikalle haaste, koska se ei erottele kehityspolitiikkatoimenpiteitä ja muita politiikkatoimenpiteitä, vaan on yleisesti toimenpiteitä, joilla on vaikutusta molem-piin. Haastatellun mukaan Agenda haastaa UM:ää kehityspolitiikan koordinaattorin roolissa, koska UM:ssä on luovuttu tiettyjen sektoreiden tukemisesta. Myös se, että Agendan koordi-naatio on VNK:ssa vaatii haastatellun mukaan UM:n kehityspolitiikalta uutta ajattelua.

4 MUUTAMIA HUOMIOITA TULOKSISTA

Selvityksessä kartoitettiin eri toimijoiden näkemyksiä, mutta on tärkeää muistaa, että kysees-sä ei ollut arviointi, jonka pohjalta voitaisiin vetää suoria johtopäätöksiä kehityspolitiikan faktuaalisesta tilanteesta. Lisäksi on tärkeää huomoida otoksen pienuus tuloksia tulkittaessa, varsinkin muiden ministeriöiden ja VNK:n kohdalla. Tästä syystä muiden ministeriöiden tu-loksia ei vertailtu esim. vastaajan tehtävän tai sukupuolen mukaan.

Ulkoministeriön viime vuonna julkaisema kehityspolitiikan tulosraportti painotti erityisesti kehitysyhteistyötä, mutta selvityksen kartoittamissa näkemyksissä vaikuttamistyö tuli vah-vasti esiin kehityspolitiikan toimeenpanon keinona.

Selvityksen tulosten perusteella kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen ero, ns. iso kuva ymmärretään varsin hyvin, mutta käsitteiden määrittelyt jäivät varsin yleiselle tasolle. Esimerkiksi kehityspolitiikan pysyvät tavoitteet kuten köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentä-minen eivät nousseet kovin vahvasti esille konkretisoimaan, mistä on kyse.

Toimeksiannossa nostettiin esille kysymys, onko erilliselle kehityspolitiikalle itsessään tar-vetta vai kattaako eri valtionhallinnon kestävän kehityksen toimet sen myös kehitysmaiden kehitystarpeiden osalta. Tulokset eivät tuoneet esiin kovin vahvoja näkemyksiä siitä, ettei kehityspolitiikka olisi enää relevanttia, mutta jossain määrin kaivattiin kehityspolitiikan ja valtionhallinnon muiden kestävän kehityksen toimien vielä parempaa toisiinsa linkittymistä.

Näkemykset politiikkajohdonmukaisuuden merkityksestä ja tarkoituksenmukaisuudesta kehityspolitiikan toimeenpanossa vaihtelivat laajasti sekä UM:n sisällä että eri ministeriöiden välillä.

Kehityspolitiikka nähtiin selkeästi osaksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Esille tuli myös se, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan eri osa-alueiden rajapinnat ovat varsin diffuuseja ja vaikutussuhteet monensuuntaisia, jolloin on vaikea vetää rajoja, missä määrin on kyse mistäkin politiikasta. Kauppapolitiikan ja kehityspolitiikan välinen vuorovaikutussuhde puolestaan vaikuttaa selkeästi vahvistuneen viime vuosina.

Kehitysyhteistyöbudjetin rajut ja äkilliset resurssileikkaukset sekä valtionhallinnon säästöohjelma tulivat vahvasti esille erityisesti muiden ministeriöiden näkemyksissä. Haasteena on, miten resurssiniukassa tilanteessa uusia asioita voidaan kehittää ja viedä käytännössä eteenpäin.

Agenda2030:n merkitys nousi vahvasti esille selvitystuloksissa. Yhteistyötä tarvitaan Agendan sisällön laajuden huomioon ottaen, mikä tuli vastauksissa esiin, mutta kokonaisuudessaan keskustelu Agendan merkityksestä sekä kehityspolitiikan ja kansallisen tason kestävä kehityksen politiikan lähentymisestä jäi vielä hieman abstraktille tasolle.

LIITTEET:

- Liite 1. Selvityksen toimeksianto
- Liite 2. Selvityksen tarkennettu kysymyksenasettelu sekä haastattelukysymykset
- Liite 3. Ulkoministeriön edustajille suunnattu kyselylomake
- Liite 4. Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajille suunnattu kyselylomake

Liite 1. Selvityksen toimeksianto

17.10.2018

Tarjouspyyntö

Miten kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö ymmärretään kestävän kehityksen toimeenpanossa? Selvitys eri valtionhallinnon toimijoiden käsityksistä

1. Tausta

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on valtioneuvoston asettama, parlamentaarisesti ja yhteiskunnallisesti edustava kehityspolitiikan neuvoo-antava elin. Sen tehtävänä on seurata ja arvioida kehitysyhteistyön laatua ja tuloksellisuutta sekä muuta toimintaa ja päätöksentekoa kehitysmaiden tilanteeseen vaikuttavilla eri politiikkalohkoilla.

KPT arvioi säännöllisin väliajoin Suomen kehityspolitiikan toteutumista teemoittain. Vuoden 2019 arvioreportin aiheena on "Suomen kehityspolitiikan tila 2019: Kehityspolitiikan ja – yhteistyön hallituskaudet ylittävä perusta". Selvityksen tarkoitus on tuottaa tausta-aineistoa KPT:n tulevaan arvioreporttiin.

Kehityspoliittinen toimikunta tilaa arvioreporttinsa taustaksi selvityksen siitä, miten kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö ymmärretään valtionhallinnossa osana kestävän kehityksen toimeenpanoa. Tätä suhdetta ja siihen liittyviä toimivaltakysymyksiä ei ole muodollisesti määritelty ja käytännössä käsitteitä kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö käytetään usein toistensa synonyymeina. Toisaalta kehitysyhteistyö nähdään myös usein kehityspolitiikan välineenä, mutta toisaalta kehityspolitiikalla viitataan myös muiden sektoreiden ja toimialojen vastuuseen huomioida toimiansa kehitysvaikutukset (Kehityspoliittinen selonteko 2016, Lissabonin sopimus 2009). Euroopan unionissa kehityspolitiikka on osa EU:n ulkosuhteita. Suomen kehityspoliittinen selonteko 2016 ei kuitenkaan linjaa tätä selkeästi. Suomi on EU-maana myös sitoutunut kehitystä tukevan politiikkajohdonmukaisuuden edistämiseen, mutta tätä periaatetta ei ole käytännössä tarkennettu.

Kestävän kehityksen Agenda2030 toimintaohjelman toteutuksessa kysymys kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön roolista on noussut entistä ajankohtaisemmaksi. Siitä ei kuitenkaan ole yhtenäistä linjaa valtionhallinnon sisällä. Siksi tämä asia vaatii selvitystä.

2. Selvityksen tarkoitus ja tavoitteet

Toimeksiannon tarkoituksena on palata peruskäsitteisiin ja selvittää miten kehityspolitiikka ja – yhteistyön ymmärretään valtionhallinnossa. Mikä on kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde? Miten kehityspolitiikan rooli ja asema ymmärretään valtionhallinnossa, erityisesti Suomen ulkosuhteissa ml. ulkopolitiikka ja kaupalliset ulkosuhteet? Tähän liittyy oleellisesti eri sektoreiden kehityskysymyksiin liittyvät toimivalta- ja vastuukysymykset. Miten kehityspoliittiset toimijat (UM KEO, lähetystöt) näkevät käsitteet, entä virkamiehet sektoreilla (UM TUO, POL), jotka osallistuvat aktiivisesti kestävän kehityksen ja kehitysmaiden ns. globaaliulottuvuuden toteuttamiseen (TEM, SM, OKM, STM, YM)? Miten kehitysrahoitus määrittää kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä? Mitkä muut tekijät sitä määrittävät?

17.10.2018

Selvitys toteutetaan tausta-survey – kyselyllä (noin 50–70 henkilöä) sekä valittujen tahojen haastattelui-
na (noin 15 kappaletta). Haastattelujen tavoitteena on selventää ja identifioida kehitysyhteistyön ja –
politiikan roolia ja tunnistaa mahdollisia eriäviä näkemyksiä, yhtäläisyyksiä sekä Agenda2030 toimeen-
panon kannalta oleellisia selvennystarpeita. Voidaan myös kysyä onko erilliselle kehityspolitiikalle itses-
sään tarvetta vai kattaako eri valtion hallinnon kestävän kehityksen toimet sen myös kehitysmaiden ke-
hitystarpeiden osalta.

Selvityksen tarkoitus on täsmentää, mikä on ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston kehityspoliittinen
rooli; mitä se kattaa ja mitä se ei kata: rajautuuko se pelkästään kehitysyhteistyön kehitysvaikutusten
vaikutuksiin ja niiden turvaamiseen vai ulottuuko se myös muille ulkosuhdesektoreille ja muiden minis-
teriöiden kanssa tehtävän yhteistyöhön vai tuleeko jokaisen ministeriön huolehtia omasta kehityspoliti-
kasta suhteessa kehitysmaihin ja kuka sitä tällöin ohjaa ja valvoo. Rajautuuko kehityspolitiikka ulkominis-
teriön ulkopuolella pelkästään kehitysyhteistyövaroin tehtävään kehitysyhteistyöhön vai ulottuuko se
myös Agenda2030 -tavoitteiden edistämiseen kehitysmaissa muilla tavoin? Nämä ovat avainkysymyksiä,
joiden kautta Suomen kestävän kehityksen kansallista toimeenpanoa voidaan tehostaa erityisesti Suo-
men globaalivastuun osalta.

Selvitys toteutetaan ulkoisella toimeksiannolla välillä marraskuu 2018 – tammikuu 2019, siten että selvi-
tystyö on valmis viimeistään 10.1.2019.

3. Tarkasteltavat kysymykset ja kyselyn kohderyhmät

Toimeksisaaja muotoilee tarkemman selvitystehtävän ja tarkennetut selvityskysymykset, haastatteluky-
symyrngot sekä haastateltavien henkilöiden alustavan listan. Toimeksisaaja esittelee ne Kehityspoliit-
tisen toimikunnan arvioreporttityöryhmässä 8.11.2018. Kyselytutkimuksen lomake hyväksytään erikseen
s-postikomennoinnin kautta marraskuun lopussa. Työryhmä voi ehdottaa lisäyksiä ja muutoksia, jonka
jälkeen toimeksisaaja viimeistelee kysymykset. Toimeksisaaja vastaa haastattelujen tekemisestä ja alus-
tavasta analyysistä.

Kohderyhmiä (surveyille noin 50-70 henkilöä, haastateltavia noin 15 henkilöä) voisivat olla mm., täsmen-
netään 8.11. kokouksessa:

- Ulkoministeriö:
 - KEO: AVS, osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö, neuvonantajat
 - Alueosastoilta päälliköt, neuvonantajat
 - POL: AVS, osastopäällikkö, yksikönpäälliköt
 - TUO: osastopäällikkö, aop, yksikönpäälliköt, kauppa ja kehitys – virkamiehet

- Muute ministeriöt:
 - TEM
 - OKM
 - SM
 - YMP
 - VM
- VNK
- Ministerit?

17.10.2018

4. Toteutus ja aikataulu

- Toimeksisaaja muotoilee tarkemman selvitystehtävän ja tarkennetut selvityskysymykset, haastattelukysymysrungot sekä haastateltavien henkilöiden alustavan listan lokamarras-kuussa. Ne esitellään KPT:n arviotyöryhmässä 8.11.2018 ja viimeistellään saatujen kommenttien pohjalta.
- KPT:n sihteeristö lähettää tiedoksi – viestin haastateltaville 12.11.2018 mennessä
- Haastattelut marras-, joulukuussa 2018
- Kyselytutkimuslomakkeen esittely KPT:lle ja sen hyväksyttäminen KPT:n arvioryhmällä sähköpostitse 29.11.2018 mennessä
- Kyselytutkimus joulukuussa 2018
- Haastattelutiedon alustava analysointi joului-tammikuu 2019
- Alustavan analyysin lähetys KPT:n sihteeristölle 10.1.2019

Laskutus tapahtuu sopimuksen mukaan joko yhdessä tai kahdessa erässä, kuitenkin viimeistään työn valmistuttua tammikuussa 2019.

Pyydämme tarjoustanne 25.10.2018 mennessä selvityksen toteuttamisesta yllämainitulla aikataululla ja ehdoilla.

Liite 2. Selvityksen tarkennettu kysymyksenasettelu sekä haastattelukysymykset

KPT:n taustaselvityksen tarkennettu kysymyksenasettelu ja haastattelukysymykset
FIANT Consulting Oy / 8.11.2018

KPT:N TAUSTASELVITYS KEHITYSPOLITIIKAN JA KEHITYSYHTEISTYÖN ROOLISTA VALTIONHALLINNOSSA

Tarkennettu kysymyksenasettelu sekä haastattelukysymykset

KPT:n tarjouspyynnössä on määritelty taustaselvityksen sisältö, jonka pohjalta konsultit ovat muotoilleet selvityksen tarkemman kysymyksenasettelun. Selvityskysymykset ohjaavat haastattelukysymysten ja nettipohjaisen kyselylomakkeen laatimista. Tämä asiakirja sisältää luonnoksen selvityskysymyksistä sekä haastattelukysymyksistä KPT:n arvioreporttityöryhmän kommentoitavaksi. Asiakirjan liitteessä on alustava lista haastateltavista henkilöistä sekä nettipohjaisen kyselyn vastaanottajista. Kyselylomakkeen laatimisessa hyödynnetään selvitystyön alkuvaiheessa toteutettavien strukturoitujen avainhenkilöhaastattelujen tuloksia, minkä vuoksi lomake lähetetään kommentoitavaksi myöhemmin 25.11. mennessä.

A) Taustaselvityksen tarkennettu kysymyksenasettelu

Taustaselvityksen tavoitteena on selvittää valtionhallinnon relevanttien toimijoiden (ks. liite) näkemyksiä seuraavista kysymyksistä:

1. Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde

- 1.1. Miten kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön käsitteet määritellään, ja mikä on niiden välinen suhde?
- 1.2. Missä määrin kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö määritellään kehitysrahoituksen kautta? Mitkä muut tekijät määrittävät niitä?

2. Kehityspolitiikan rooli ja asema valtionhallinnossa

- 2.1. Millaisena UM:ssä nähdään kehityspolitiikan suhde ulkopolitiikan muihin osa-alueisiin ja niiden sisältöihin (ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja taloudelliset ulkosuhteet)?
- 2.2. Millaisena UM:ssä nähdään kehityspolitiikan suhde valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin?
- 2.3. Millaisena muissa ministeriöissä ja VNK:ssa nähdään kehityspolitiikan suhde omaan politiikka-alaan? Mitkä ovat keskeiset linkitykset?
- 2.4. Millaisena nähdään UM:n kehityspoliittisen osaston kehityspoliittinen rooli? Mitä siihen sisältyy?
- 2.5. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on määritelty a) UM:n sisällä ja b) eri ministeriöiden välillä? Millaisia päällekkäisyyksiä tai aukkoja on mahdollisesti kohdattu käytännön työssä?

3. Muutostarpeet

- 3.1. Tuoko Agenda 2030 muutostarpeita kehityspolitiikan rooliin ja asemaan osana Suomen ulkosuhteita? Mitä nämä mahdolliset muutostarpeet ovat?
- 3.2. Miten kehityspolitiikan rooliin ja asemaan liittyvien muutostarpeiden tulisi näkyä a) UM:n sisäisessä ja b) ministeriöiden ja VNK:n keskinäisessä työnjaossa ja yhteistyössä?

Selvityskysymyksiä analysoidaan haastatteluilla sekä nettipohjaisella kyselyllä kerätyn tiedon pohjalta. Tarkoituksena on tunnistaa keskeisiä yhtäläisyyksiä ja eroja eri toimijoiden näkemyksissä sekä tuoda esiin oleellisia selvennystarpeita.

Selvityksen löydöksiä eritellään seuraavin perustein:

- a. UM vs. muut ministeriöt
- b. KEO vs. UM:n muut osastot
- c. johtajat ja päälliköt vs. neuvonantajat
- d. naiset vs. miehet
- e. UM Helsinki vs. lähetystöt (kyselyn vastausmäärien salliessa).

B) Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset on muotoiltu erikseen kahdelle eri kohderyhmälle: i) ulkoministeriön johtajat ja päälliköt sekä ii) muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajat. Kysymyksiä tarkennetaan tarvittaessa yksittäisten haastateltavien toimenkuvan mukaan. Lisäksi puolistrukturoidun avainhenkilöhaastattelu-menetelmän mukaisesti haastattelija voi tehdä haastattelun aikana esille nouseviin asioihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.

Liite 3. Ulkoministeriön edustajille suunnattu kyselylomake

KPT:n taustaselvityksen tarkennettu kysymyksenasettelu ja haastattelukysymykset
FIANT Consulting Oy / 8.11.2018

i) Ulkoministeriön johtajien ja päälliköiden haastattelut

Taustakysymykset

1. Miten pitkään olet tehnyt töitä kehityspolitiikan ja/tai kehitysyhteistyön parissa?
2. Miten nykyinen toimenkuvasi liittyy kehityspolitiikkaan ja/tai kehitysyhteistyöhön? (haastateltavat, joiden toimenkuva ei fokusoidu eksplisiittisesti näihin kysymyksiin)

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde

3. Miten määrittelisit kehityspolitiikan käsitteen?
4. Miten määrittelisit kehitysyhteistyön käsitteen?
5. Miten kehityspolitiikka eroaa kehitysyhteistyöstä käytännön tasolla?
(Tarvittaessa täydentävänä kysymyksenä: missä määrin ODAksi laskettava kehitysrahoitus rajaa sitä, mitä kehityspolitiikalla ja kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan?)
6. Ketkä ovat keskeiset toimijat kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä?

Kehityspolitiikan rooli ja asema valtionhallinnossa

7. Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Missä määrin ja millä tavalla näet kehityspolitiikan vaikuttavan Suomen ulkopolitiikan muiden osa-alueiden sisältöihin ja toimeenpanoon?
8. Missä määrin ja millä tavalla näet ulkopolitiikan muiden osa-alueiden vaikuttavan kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon?
9. Miten kehityspolitiikka linkittyy käytännön tasolla valtionhallinnon muihin politiikka-aloihin (ympäristö, koulutus, talous jne.)?
10. Mikä sinusta on UM:n kehityspoliittisen osaston kehityspoliittinen rooli Suomen valtionhallinnossa? Miten se linkittyy muiden hallinnon alojen työhön?
11. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty UM:n sisällä? Millaisia päällekkäisyyksiä tai aukkoja olet kohdannut mahdollisesti omassa työssäsi?
12. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty eri ministeriöiden välillä? Millaisia päällekkäisyyksiä tai aukkoja olet mahdollisesti kohdannut omassa työssäsi?

Muutostarpeet

13. Muuttaako Agenda 2030 tai tulisiko sen muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa osana Suomen ulkosuhteita? Millä tavalla?
14. Miten muutostarpeiden tulisi näkyä UM:n sisäisessä työnjaossa ja yhteistyössä?
15. Miten muutostarpeiden tulisi näkyä ministeriöiden välisessä työnjaossa ja yhteistyössä?

ii) Muiden ministeriöiden ja VNK:n edustajien haastattelut

Taustakysymykset

1. Miten pitkään olet tehnyt töitä kehityspolitiikan ja/tai kehitysyhteistyön parissa?
2. Miten nykyinen toimenkuvasi liittyy kehityspolitiikkaan ja/tai kehitysyhteistyöhön?

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön välinen suhde

3. Miten määrittelisit kehityspolitiikan käsitteen?
4. Miten määrittelisit kehitysyhteistyön käsitteen?
5. Miten kehityspolitiikka eroaa kehitysyhteistyöstä käytännön tasolla?
(Tarvittaessa täydentävänä kysymyksenä: missä määrin ODAksi laskettava kehitysrahoitus rajaa sitä, mitä kehityspolitiikalla ja kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan?)
6. Ketkä ovat keskeiset toimijat kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä?

Kehityspolitiikan rooli ja asema valtionhallinnossa

7. Miten kehityspolitiikka näkyy oman politiikka-alueen sisällöissä ja toimeenpanossa?
8. Näkyvätkö Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ministeriönne toiminnassa? Miten?
9. Tekeekö ministeriönne kehitysyhteistyötä? (ei kysytä VNK:n ja VM:n edustajilta)
10. Mikä sinusta on UM:n kehityspoliittisen osaston kehityspoliittinen rooli Suomen valtionhallinnossa? Miten se linkittyy oman hallinnonalasi työhön?
11. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty eri ministeriöiden välillä? Millaisia päällekkäisyyksiä tai aukkoja olet kohdannut mahdollisesti omassa työssäsi?

Muutostarpeet

12. Muuttaako Agenda 2030 tai tulisiko sen muuttaa kehityspolitiikan roolia ja asemaa osana Suomen ulkosuhteita? Millä tavalla?
13. Miten muutostarpeiden tulisi näkyä ministeriöiden välisessä työnjaossa ja yhteistyössä?

Selvitys kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön roolista valtionhallinnossa: kysely
ulkoministeriön edustajille

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön käsitteet

* 1. Arvioi seuraavia kehityspolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön liittyviä väittämiä

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	ei eri eikä samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen kehityspolitiikka perustuu hyvin vahvasti YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaan, Agenda 2030:een.	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen vaikuttamistyö kansainvälisissä järjestöissä on keskeinen keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Johdonmukaisuuden turvaaminen eri politiikka-alojen kesken on oleellinen osa kehityspolitiikan toteutusta.	☐	☐	☐	☐	☐

Tarkentavia huomioita

* 2. Miten kehityspolitiikka mielestäsi eroaa kehitysyhteistyöstä?

* 3. Miten järjestelmällisesti Suomen kehityspolitiikan tavoitteet mielestäsi ohjaavat kehitysyhteistyön suunnittelua ja toteutusta?

- Erittäin järjestelmällisesti
- Melko järjestelmällisesti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Heikosti

* 4. Mitkä ovat mahdollisesti keskeisiä haasteita kehityspolitiikan tavoitteiden järjestelmällisessä huomioimisessa kehitysyhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa? Mainitse enintään kolme haastetta.

Kehityspolitiikan rooli ja asema valtionhallinnossa

* 5. Missä määrin näet Suomen kehityspolitiikan vaikuttavan ulkopolitiikan muiden osa-alueiden (ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja taloudelliset ulkosuhteet) sisältöihin ja toimeenpanoon?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

Tarkentavia huomioita:

* 6. Missä määrin näet ulkopolitiikan muiden osa-alueiden vaikuttavan Suomen kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

Tarkentavia huomioita:

* 7. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty ulkoministeriön sisällä?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan selkeästi

Tarkentavia huomioita:

* 8. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty eri ministeriöiden välillä?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan selkeästi

Tarkentavia huomioita:

* 9. Missä määrin näet Suomen kehityspolitiikan ohjaavan muiden ministeriöiden politiikka-alojen sisältöjä ja toimeenpanoa?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

* 10. Miten politiikkajohdonmukaisuuden edistämistä voisi mielestäsi edelleen kehittää valtionhallinnossa?

Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet

* 11. Missä määrin Agenda 2030 muuttaa mielestäsi kehityspolitiikan roolia ja asemaa valtionhallinnossa?

- Erittäin paljon
- Melko paljon
- Jossain määrin
- Melko vähän
- Ei ollenkaan

Millä tavalla?

* 12. Missä määrin Agenda 2030:n tulisi mielestäsi muuttaa eri ministeriöiden välistä työnjakoa ja yhteistyötä kehityspolitiikan toimeenpanossa?

- Erittäin paljon
- Melko paljon
- Jossain määrin
- Melko vähän
- Ei ollenkaan

Millä tavalla?

Vastaajan taustatiedot

* 13. Vastaaaja työskentelee

- Ulkoministeriön kehityspoliittisella osastolla
- Ulkoministeriössä muulla kuin kehityspoliittisella osastolla
- Suomen edustustossa

* 14. Tehtävä ulkoministeriössä

- Johtaja (suurlähettiläs, päällikkö)
- Neuvonantaja
- Asiantuntija / virkamies

* 15. Vuosia kehityspolitiikkaan ja/tai kehitysyhteistyöhön liittyvissä työtehtävissä

- Alle vuosi
- 1 - 4 vuotta
- 5 - 10 vuotta
- 11 - 20 vuotta
- Yli 20 vuotta

* 16. Vastaajan sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön käsitteet

* 1. Arvioi seuraavia kehityspolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön liittyviä väittämiä

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	ei eri eikä samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Kehitysyhteistyö on merkittävin keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen kehityspolitiikka perustuu hyvin vahvasti YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaan, Agenda 2030:een.	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen vaikuttamistyö kansainvälisissä järjestöissä on keskeinen keino toteuttaa kehityspolitiikkaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Johdonmukaisuuden turvaaminen eri politiikka-alojen kesken on oleellinen osa kehityspolitiikan toteutusta.	☐	☐	☐	☐	☐

Tarkentavia huomioita

* 2. Miten kehityspolitiikka mielestäsi eroaa kehitysyhteistyöstä?

Kehityspolitiikan rooli ja asema valtionhallinnossa

* 3. Missä määrin kehityspolitiikka mielestäsi vaikuttaa oman organisaatiosi politiikka-alan sisältöihin ja toimeenpanoon?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

Tarkentavia huomioita:

* 4. Missä määrin Suomen kehityspolitiikan nykyiset tavoitteet näkyvät oman organisaatiosi toiminnassa?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

Tarkentavia huomioita:

* 5. Missä määrin oman hallinnonalasi politiikat ja strategiat vaikuttavat mielestäsi Suomen kehityspolitiikan sisältöön ja toimeenpanoon?

- Erittäin vahvasti
- Melko vahvasti
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan

Tarkentavia huomioita:

* 6. Miten selkeästi kehityspolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimivallat ja vastuut on mielestäsi määritelty eri ministeriöiden välillä?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Jossain määrin
- Melko heikosti
- Ei ollenkaan selkeästi

Tarkentavia huomioita:

* 7. Miten politiikkajohdonmukaisuuden edistämistä voisi mielestäsi edelleen kehittää valtionhallinnossa?

Agenda 2030:n tuomat muutostarpeet

* 8. Missä määrin Agenda 2030 muuttaa mielestäsi kehityspolitiikan roolia ja asemaa valtionhallinnossa?

- Erittäin paljon
- Melko paljon
- Jossain määrin
- Melko vähän
- Ei ollenkaan

Millä tavalla?

* 9. Missä määrin Agenda 2030 muuttaa mielestäsi eri ministeriöiden välistä työnjakoa ja yhteistyötä kehityspolitiikan toimeenpanossa?

- Erittäin paljon
- Melko paljon
- Jossain määrin
- Melko vähän
- Ei ollenkaan

Millä tavalla?

Vastaajan taustatiedot

* 10. Tehtävä organisaatiossa

- Johtaja / päällikkö
- Neuvos
- Asiantuntija / virkamies

* 11. Vuosia työtehtävissä, jotka liittyvät kehityspolitiikkaan ja/tai kehitysyhteistyöhön

- Alle vuosi
- 1 - 4 vuotta
- 5 - 10 vuotta
- 11 - 20 vuotta
- Yli 20 vuotta

* 12. Vastaajan sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu